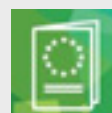

Tematsko izvješće

Suzbijanje bolesti životinja programima za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje tih bolesti

EUROPSKI
REVIZORSKI
SUD

EUROPSKI REVIZORSKI SUD
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel. +352 4398-1

Upiti: eca.europa.eu/hr/Pages/ContactForm.aspx

Internetske stranice: eca.europa.eu

Twitter: @EJAuditorsECA

Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na internetu (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2016.

Print	ISBN 978-92-872-4484-0	ISSN 2315-0548	doi:10.2865/079774	QJ-AB-16-006-HR-C
PDF	ISBN 978-92-872-4444-4	ISSN 2315-2230	doi:10.2865/728805	QJ-AB-16-006-HR-N
EPUB	ISBN 978-92-872-4490-1	ISSN 2315-2230	doi:10.2865/44062	QJ-AB-16-006-HR-E

© Europska unija, 2016.

Umnožavanje je dopušteno uz uvjet navođenja izvora.

Tematsko izvješće

Suzbijanje bolesti životinja programima za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje tih bolesti

(u skladu s člankom 287. stavkom 4. drugim podstavkom
UFEU-a)

U tematskim izvješćima Suda iznose se rezultati revizija uspješnosti i usklađenosti koje su provedene za posebna proračunska područja ili teme povezane s upravljanjem. U odabiru i osmišljavanju takvih revizijskih zadataka Sud nastoji postići što veći učinak uzimajući u obzir rizike za uspješnost ili usklađenost, vrijednost predmetnih prihoda ili rashoda, predstojeće razvojne promjene te politički i javni interes.

Ovu reviziju uspješnosti provelo je I. revizijsko vijeće, kojem je na čelu član Suda Augustyn Kubik i koje je specijalizirano za rashodovna područja upravljanja prirodnim resursima i njihova očuvanja. Reviziju je predvodila članica Suda Bettina Jakobsen, a podršku su joj pružali voditeljica njezina ureda Katja Mattfolk, ataše u njezinu uredu Kim Storup, glavni rukovoditelj Colm Friel, voditelj radnog zadatka Armando do Jogo te revizori Xavier Demarche, Manuel Dias, Andreas Dürrwanger, Oana Dumitrescu, Laure Gatter, Mary Kerrigan, Joanna Kokot, Michela Lanzutti, Joachim Otto, Lucia Rosca i Anna Zalega.

Slijeva nadesno: K. Mattfolk, A. do Jogo, C. Friel, B. Jakobsen, X. Demarche.

Odlomak

Pojmovnik i pokrate

I. – X. **Sažetak**

1. – 17. **Uvod**

1. – 2. **Liječenje bolesti životinja**

3. – 4. **Strategija EU-a za zdravlje životinja**

5. – 9. **Programi za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja**

10. – 12. **Suradnja sa zemljama izvan EU-a**

13. – 17. **Glavne uloge i zadaće**

18. – 23. **Opseg revizije i revizijski pristup**

24. – 60. **Opažanja na temelju revizije**

26. – 33. **Pristup Komisije iskorjenjivanju, kontroli i praćenju bolesti životinja općenito je bio dobar**

34. – 36. **Izrada i provedba programa država članica općenito su bile dobre**

37. – 47. **Međutim, teško je odrediti jesu li programi isplativi**

48. – 60. **Ima prostora za poboljšanja**

61. – 72. **Zaključci i preporuke**

Prilog I. — Informacije o bolestima životinja

Prilog II. — Glavne zadaće

Odgovori Komisije

ADNS: sustav za prijavu bolesti životinja, prema engl. *Animal Disease Notification System*

CAC: Komisija za Codex Alimentarius

ECDC: Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti

EFSA: Europska agencija za sigurnost hrane

FAO: Organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu

FVO: Ured za hranu i veterinarstvo

OIE: Svjetska organizacija za zdravlje životinja

PAFF: Stalni odbor za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje

Pojavljivanje novih slučajeva i raširenost bolesti: pojavljivanje novih slučajeva bolesti njezin je nastanak u određenoj populaciji tijekom određenog razdoblja (broj novih slučajeva). Raširenost bolesti njezina je prisutnost u određenoj populaciji u određenom vremenu (broj stvarnih slučajeva).

SZO: Svjetska zdravstvena organizacija

TRACES: integrirani računalni veterinarski sustav, prema engl. *TRAdE Control and Expert System*

TSE: transmisivna spongiformna encefalopatija

WAHIS: globalni informacijski sustav za zdravlje životinja, prema engl. *World Animal Health Information System*

Zoonoza: bolest ili zaraza koja se može izravno ili neizravno prenositi između životinja i ljudi

I

Zdravlje životinja izravno utječe na javno zdravlje, kako zbog pitanja povezanih sa sigurnošću hrane tako i zbog prenosivosti pojedinih životinjskih bolesti na ljude. Osim toga, izbijanje bolesti životinja može donijeti znatne troškove gospodarstvu u obliku gubitaka na unutarnjem tržištu EU-a i izvoznim tržištima, kao i izravne troškove kontrole bolesti na teret proračuna EU-a i država članica.

II

Bolesti životinja mogu se širiti brzo i preko granica. EU aktivno provodi politiku o zdravlju životinja te financira programe država članica za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje određenih bolesti životinja. Financijska sredstva EU-a za te programe u razdoblju 2009.–2014. iznosila su 1,3 milijarde eura, a samim programima obuhvaćene su aktivnosti poput cijepjenja životinja, obavljanja pretraga na životinjama i obeštećenja za zaklane životinje. Iskorjenjivanje bolesti, ovisno o vrsti bolesti, složen je postupak koji može potrajati niz godina. Stoga su potrebni dobar pristup na razini EU-a i odgovarajući programi koje provode države članice.

III

Sud je ispitao jesu li se programima za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja na odgovarajući način suzbile te bolesti, procijenivši pristup Komisije te izradu i provedbu programa država članica. Sud je također ispitao je li se na odgovarajući način pazilo na isplativost projekata.

IV

Općenito govoreći, Sud je zaključio da su ispitani programi povezani s bolestima životinja na odgovarajući način suzbili te bolesti. Međutim, budući da uvijek može doći do novog izbijanja bolesti, Komisija i države članice trebale bi i dalje biti na oprezu.

V

Zaključili smo da je pristup Komisije općenito bio dobar te popraćen kvalitetnim tehničkim savjetovanjem, analizom rizika i mehanizmom za raspodjelu resursa prema prioritetima. Komisija je dala smjernice i pomogla pri koordinaciji aktivnosti država članica te utvrdila minimalne kriterije uspješnosti koje su programi država članica morali zadovoljiti. U pojedinim je područjima zabilježen velik uspjeh, primjerice u pogledu smanjenja broja slučajeva spongiformne encefalopatije goveda, salmoneloze kod peradi i bjesnoće kod divljih životinja.

VI

Zaključili smo da su izrada i provedba ispitanih programa država članica općenito bile dobre te da su sustavi država članica u pogledu otkrivanja izbijanja bolesti životinja i pomoći pri njihovom iskorjenjivanju bili odgovarajući.

VII

Međutim, zbog nedostatka dostupnih modela za provedbu takve analize teško je odrediti jesu li ti programi isplativi. Zabilježeni su primjeri u kojima države članice nisu dovoljno kontrolirale programe ili u kojima su troškovi bili neopravdano visoki. U pojedinim slučajevima u Italiji iznosi isplaćeni kao obeštećenja poljoprivrednicima i odluke Komisije o smanjenju plaćanja nisu dali osjetan poticaj za primjenu djelotvornih mjera za biološku sigurnost i korektivnih mjera.

VIII

Primijetili smo da u nekoliko područja ima prostora za poboljšanja. U svrhu razmjene epidemioloških informacija i neometanog pristupa rezultatima iz prijašnjih razdoblja mogla bi postojati bolja podrška u vidu odgovarajućih informacijskih sustava, no proces poboljšanja već je u tijeku. Revizijom je također utvrđeno da bi u pojedinim programima trebalo jasnije navesti aktivnosti i kontrole koje je potrebno provesti.

IX

Iako smo provedbu posebnih veterinarskih programa sveukupno ocijenili pozitivnom, pojedine države članice trajno nailaze na probleme u pogledu iskorjenjivanja bruceloze i tuberkuloze goveda te bruceloze ovaca i koza. Utvrđeno je da bi pristup EU-a pronalaženju rješenja za bolesti u divljih životinja trebalo nadograditi, osobito kad je riječ o tuberkulozi, i da nedostatak određenih cjepiva može nepovoljno utjecati na djelotvornost programa.

X

Sud preporučuje Komisiji sljedeće:

- (a) Trebala bi olakšati razmjenu epidemioloških informacija među državama članicama.
- (b) Trebala bi ispitati je li potrebno ažurirati postojeći skup pokazatelja kako bi se dobivale kvalitetnije informacije o veterinarskim kontrolama i isplativosti programa.
- (c) Trebala bi sustavno uključivati divlje životinje u veterinarske programe, kad god je to potrebno.
- (d) Trebala bi pružati potporu u pogledu dostupnosti cjepiva za uporabu u državama članicama kad god je to epidemiološki opravdano.

Liječenje bolesti životinja

01

Zdravlje životinja izravno utječe na javno zdravlje, kako zbog prenositivosti pojedinih životinjskih bolesti na ljude tako i zbog pitanja povezanih sa sigurnošću hrane. Dobro zdravlje životinja ujedno je temelj prehrambene industrije EU-a. Stoga EU već dugi niz godina provodi opsežan skup mjera za zaštitu zdravlja životinja. Ako postojeće mjere ne djeluju na odgovarajući način, mogu nastati znatni troškovi postupanja u hitnim slučajevima i u vezi s bolestima, uz gubitke na unutarnjem tržištu EU-a i izvoznim tržištima, troškove kontrole bolesti na teret proračuna EU-a i država članica te troškove liječenja zoonoza (bolesti prenosivih na ljude) na teret zdravstvenih sustava država članica. Procjenjuje se da su zbog izbijanja svinjavke i šapa 2001. godine, koje je krenulo iz Ujedinjene Kraljevine i otamo se proširilo i na ostale zemlje, nastali troškovi u visini do čak 12 milijardi eura. Kriza sa spongiformnom encefalopatijom goveda 90-ih godina prošloga stoljeća, kojoj je žarište također bilo u Ujedinjenoj Kraljevini, samo je u Ujedinjenoj Kraljevini prouzročila trošak od preko 3 milijarde eura te je znatno smanjila i količinu i cijene izvoza govedine iz EU-a. U posljednjih nekoliko godina nije došlo do izbijanja nijedne bolesti koja je uzrokovala tako visoke troškove.

02

Vrste bolesti životinja i pojavljivanje novih slučajeva različiti su u različitim dijelovima EU-a te ovise o čimbenicima poput klime, vrsta poljoprivrednih gospodarstava, veterinarskih praksi te kretanja životinja. Neke od glavnih bolesti životinja opisane su u **prilogu 1**. Povrh toga, nedavno je zabilježeno izbijanje bolesti koje se brzo šire preko granica poput afričke svinjske kuge (u Litvi, Estoniji, Latviji i Poljskoj), ptičje gripe (u Nizozemskoj i Njemačkoj) te bolesti plavog jezika (koja se širi iz sjeverne Afrike u najvećoj mjeri u Grčku, Italiju, Španjolsku i Portugal). Ako se pojedine bolesti životinja ne otkriju brzo i ne liječe djelotvorno, mogu se brzo širiti (vidjeti primjer slučaja bolesti plavog jezika na **slici 1**). Djelotvorne veterinarske mjere doprinose sprječavanju takvih izrazito zaraznih bolesti te se izbjegava posezanje za hitnim mjerama.

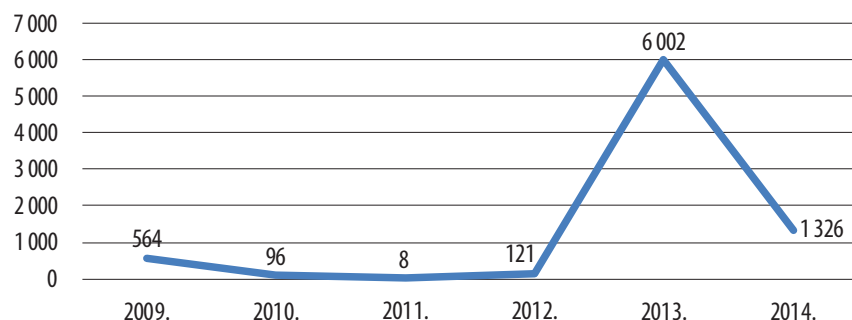
Strategija EU-a za zdravlje životinja

03

EU ima složen zakonodavni okvir za zdravlje životinja. Njime su obuhvaćene stotine zakonodavnih akata, od kojih su neki doneseni još 1964. godine. Sustavan pristup EU-a iskorjenjivanju, kontroli i praćenju određenih bolesti životinja prvi je put uveden 1977. godine¹. Za razdoblje od 2009. naovamo okvir za te programe uspostavljen je odlukom Vijeća² o troškovima u području veterinarstva, koja je zamijenjena 2014. godine³. Strategijom EU-a za zdravlje životinja⁴ utvrđeni su ciljevi u vezi sa zdravljem, gospodarskim pitanjima i poljoprivrednim praksama, kao i akcijski plan za ostvarenje tih ciljeva. Za više pojedinosti vidjeti **okvir 1**.

- 1 Direktiva Vijeća 77/391/EEZ od 17. svibnja 1977. o uvođenju mjera Zajednice za iskorjenjivanje bruceloze, tuberkuloze i leukoze u goveda (SL L 145, 13.6.1977., str. 44.).
- 2 Odluka Vijeća 2009/470/EZ od 25. svibnja 2009. o troškovima u području veterinarstva (SL L 155, 18.6.2009., str. 30.).
- 3 Uredba (EU) br. 652/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o utvrđivanju odredaba za upravljanje rashodima koji se odnose na prehrambeni lanac, zdravlje i dobrobit životinja te na biljno zdravlje i biljni reprodukcijski materijal, o izmjeni direktiva Vijeća 98/56/EZ, 2000/29/EZ i 2008/90/EZ, uredbi (EZ) br. 178/2002, (EZ) br. 882/2004 i (EZ) br. 396/2005 Europskog parlamenta i Vijeća, Direktive 2009/128/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage odluka Vijeća 66/399/EEZ, 76/894/EEZ i 2009/470/EZ (SL L 189, 27.6.2014., str. 1.).
- 4 COM(2007) 539 završna verzija od 19. rujna 2007. „Nova strategija zdravlja životinja za Europsku uniju (2007.–2013.) prema kojoj je „bolje spriječiti nego liječiti“.

Slika 1.

Broj zabilježenih slučajeva bolesti plavog jezika serotipa BTV-1 u EU-u

Izvor: Europska komisija, GU za zdravlje i sigurnost hrane.

Okvir 1.

Strategija EU-a za zdravlje životinja

Strategijom EU-a za zdravlje životinja za razdoblje 2007.–2013. utvrđuju se ciljevi i aktivnosti EU-a. Strategija ima četiri glavna cilja:

1. Zajamčiti visoku razinu javnog zdravlja i sigurnosti hrane svođenjem pojavljivanja bioloških i kemijskih rizika za ljude na najmanju moguću mjeru.
2. Promicati zdravlje životinja sprječavanjem/smanjivanjem pojavljivanja novih slučajeva bolesti životinja i na taj način podržavati poljoprivredu i ruralno gospodarstvo.
3. Povećati gospodarski rast/koheziju/konkurentnost jamčenjem slobodnog prometa robe i razmjernog premještanja životinja.
4. Promicati dobrobit životinja i poljoprivredne prakse kojima se prijetnje za zdravlje životinja sprječavaju, a utjecaj na okoliš svodi na najmanju moguću mjeru u cilju potpore strategiji EU-a za održivi razvoj.

Ti se ciljevi ostvaruju s pomoću akcijskog plana od četiri stupa:

1. Određivanje prioriteta za intervencije EU-a.
2. Okvir EU-a za zdravlje životinja.
3. Sprječavanje, nadzor i pripravnost.
4. Znanost, inovacije i istraživanja.

04

Za upravljanje rizicima u vezi s bolestima životinja zadužena je Komisija (GU za zdravlje i sigurnost hrane). Države članice i specijalizirane agencije EU-a, Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA) te Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC), zadužene su za procjenu rizika. EU se od 1982. godine služi sustavom za prijavu bolesti radi sprječavanja širenja određenih zaraznih bolesti. Države članice dužne su s pomoću sustava za prijavu bolesti životinja⁵ (sustav ADNS) obavijestiti Komisiju o izbijanju neke bolesti, kao i o iskorjenjivanju određenih zaraznih bolesti, i to kako bi se spriječilo njihovo širenje među stokom u EU-u.

Programi za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja

05

Troškovi postupanja u vezi s prethodnim izbijanjem bolesti u spoju s rizikom od postupanja u slučaju izbijanja postojećih ili novih bolesti u budućnosti dokaz su važnosti veterinarskih mjera EU-a. U okviru prvog stupa strategije za zdravlje životinja EU financira veterinarske programe država članica u vezi s čitavim nizom bolesti i zoonoza (vidjeti **okvir 2.**). Ciljevi tih programa su:

- postupno iskorijeniti bolesti životinja te provoditi mjere praćenja bolesti u državama članicama i EU-u u cjelini,
- zajamčiti visoku razinu zdravlja životinja, javnog zdravlja i zaštite potrošača,
- zajamčiti visoku razinu zaštite zdravlja životinja i javnog zdravlja, poticati povećanje produktivnosti u sektoru stočarstva i doprinostiti ekonomskoj održivosti svih sektora na koje izbijanje bolesti životinja izravno ili neizravno utječe.

5 Sustav je uveden Direktivom Vijeća 82/894/EEZ od 21. prosinca 1982. o načinu prijave bolesti životinja unutar Zajednice (SL L 378, 31.12.1982., str. 58.).

Okvir 2.

Programi za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja

Programi za iskorjenjivanje bolesti: cilj je biološki iskorijeniti životinjske bolesti ili zoonoze kako bi se u konačnici u skladu sa zakonodavstvom Unije moglo potvrditi nepostojanje ili „službeno nepostojanje” neke bolesti (npr. tuberkuloze goveda) na određenom području.

Programi za kontrolu bolesti: cilj je zadržati raširenost određene životinjske bolesti ili zoonoze (npr. salmoneloze) u sanitarno prihvatljivim okvirima.

Nadzor/praćenje: cilj je prikupiti i evidentirati podatke u određenim populacijama kako bi se procijenio epidemiološki razvoj bolesti (npr. ptičje gripe).

Izvor: Odluka Komisije 2008/341/EZ.

06

Ti su programi razvrstani u programe za iskorjenjivanje, za kontrolu ili za nadzor bolesti te obuhvaćaju širok raspon mjera uključujući cijepljenje, obavljanje pretraga na životinjama i obeštećenja za klanje ili usmrćivanje.

07

Tijekom razdoblja 2009.–2014. za te je programe iz proračuna EU-a izdvojen iznos od 1,3 milijarde eura (vidjeti **tablicu 1.**), odnosno većina rashoda u okviru proračuna EU-a za sigurnost hrane. Udio financijskog doprinosa EU-a obično iznosi 50 % troškova koje snose države članice, u iznosu koji ne prelazi određenu gornju granicu. Bolesti životinja i zoonoze koje ispunjavaju uvjete za financijski doprinos EU-a navedene su u prilogu I. Odluci Vijeća iz 2009. godine, a od 2014. u prilogu II. Uredbi (EU) br. 652/2014.

Tablica 1.

Preuzete obveze EU-a za troškove programa u razdoblju 2009.–2014. po bolestima (u milijunima eura)

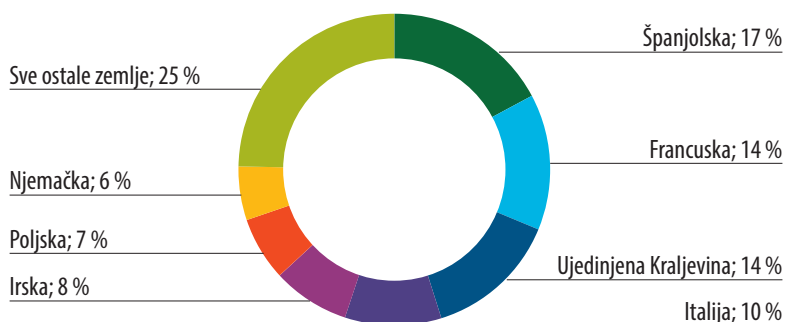
Program	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2009.–2014.	%
Afrička svinjska kuga	0,1	0,1	0,2	0,9	1,1	0,1	2,3	0,2 %
Aujeskyjeva bolest	2,8	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	5,2	0,4 %
Ptičja gripa	4,9	4,9	3,5	2,7	2,7	2,6	21,3	1,6 %
Bolest plavog jezika	112,0	68,2	13,4	3,7	2,5	3,8	203,5	15,4 %
Bruceloza goveda	11,8	8,6	10,1	8,0	7,3	10,3	56,0	4,2 %
Tuberkuloza goveda	26,3	53,4	67,9	70,7	63,9	64,2	346,4	26,2 %
Brucellosis melitensis	9,0	7,7	15,9	15,4	15,3	16,2	79,4	6,0 %
Klasična svinjska kuga	5,1	4,3	3,7	3,4	3,0	2,6	22,1	1,7 %
Leukoza (EBL)	3,0	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	0,4 %
Bjesnoća	11,7	15,7	20,9	23,4	19,9	20,4	112,0	8,5 %
Salmoneloza	18,6	24,4	25,1	19,2	19,2	21,2	127,8	9,7 %
Vezikularna bolest svinja	0,5	0,3	0,7	0,9	1,1	0,8	4,3	0,3 %
Transmisivna spongiformna encefalopatija, spongiformna encefalopatija goveda i grebež ovaca	61,5	81,8	74,6	54,3	38,9	24,0	335,0	25,4 %
Ukupno	267,4	274,1	236,0	202,3	174,9	166,1	1 320,8	100,0 %
Godišnji proračun u postotku ukupnog proračuna za predmetno razdoblje	20,2 %	20,8 %	17,9 %	15,3 %	13,2 %	12,6 %	100,0 %	

Izvor: GU za zdravlje i sigurnost hrane.

08

Više od 50 % troškova koncentrirano je u četiri zemlje (Španjolskoj, Francuskoj, Italiji i Ujedinjenoj Kraljevini) (vidjeti **sliku 2.**).

Slika 2.

Udio država članica u troškovima programa u razdoblju 2009.–2014.

Izvor: GU za zdravlje i sigurnost hrane.

09

Iskorjenjivanje bolesti životinja u praksi može biti vrlo zahtjevno. Na primjer, tuberkuloza i bruceloza goveda još nisu iskorijenjene u nekoliko država članica iako su nastojanja u pogledu njihove kontrole ili iskorjenjivanja prisutna već više od 50 godina. EU je započeo financirati programe za iskorjenjivanje tih bolesti 70-ih godina prošloga stoljeća, pri čemu su neke države članice još mnogo godina ranije donijele vlastite nacionalne programe. Iz **tablice 2.** vidljivo je da mogu proći i desetljeća prije nego što se potvrdi „službeno nepostojanje bolesti” na određenom području, unatoč naporima koje ulažu države članice i Komisija te stalnom znanstvenom i tehničkom napretku. Međutim, pojedine su zemlje brže ostvarile željene rezultate. Stalna prisutnost tih bolesti uzrok je opetovanih rashoda iz proračuna EU-a za programe za iskorjenjivanje bolesti.

Tablica 2. Iskorjenjivanje bolesti dugotrajan je proces

Država članica	Tuberkuloza goveda			Bruceloza goveda		
	Prvi program financiran sredstvima EU-a	Potvrđivanje službenog nepostojanja bolesti u toj zemlji	Broj godina do potvrđivanja službenog nepostojanja bolesti ^(a)	Prvi program financiran sredstvima EU-a	Potvrđivanje službenog nepostojanja bolesti u toj zemlji	Broj godina do potvrđivanja službenog nepostojanja bolesti ^(a)
Irska	1978. ^(b)	bolest je još prisutna		1978.	2009.	31
Španjolska	1987.	bolest je još prisutna		1987.	bolest je još prisutna	
Francuska	1978.	2001.	23	1978.	2005.	27
Italija	1980.	bolest je još prisutna ^(c)		1980.	bolest je još prisutna ^(c)	
Poljska	2004.	2009.	5 ^(d)	2004.	2009.	5 ^(d)
Rumunjska	EU ne financira nijedan program	bolest je još prisutna ^(e)		EU ne financira nijedan program, no službeno nepostojanje bolesti potvrđeno je 2014.		
Ujedinjena Kraljevina	2000. ^(f)	bolest je još prisutna		1978.	2015.	37

^(a) Ne računajući prethodne nacionalne programe, koji su se u većini zemalja provodili desetljećima prije dobivanja prvih sredstava EU-a.

^(b) Prvi program financiran je sredstvima EU-a 1978., ali je EU prekinuo financiranje 2004. i nastavio ga 2009.

^(c) Službeno nepostojanje bolesti dosad je potvrđeno u mnogo regija.

^(d) Kada je 2004. započela provedba programa koje je sufinancirao EU, stopa raširenosti bolesti u stadu iznosila je samo 0,052 % za tuberkulozu i 0,005 % za brucelozu goveda.

^(e) Raširenost te bolesti u stadu je beznačajna.

^(f) Prvi program financiran je sredstvima EU-a 2000., ali je EU prekinuo financiranje 2004. i nastavio ga 2010.

Izvor: Odluke Komisije o financiranju programa za iskorjenjivanje bolesti te potvrđivanju službenog nepostojanja bolesti u državama članicama obuhvaćenima revizijom.

Suradnja sa zemljama izvan EU-a

10

Svjetska organizacija za zdravlje životinja (OIE) u smjernicama za kontrolu bolesti životinja koje je izdala 2014. godine naglašava važnost međunarodne suradnje i navodi da bi, kad god je to moguće, zemlje trebale djelovati na regionalnoj osnovi kako bi uskladile programe za kontrolu bolesti. To je važno jer se bolesti mogu prenositi preko granica, posebno kretanjem divljih životinja. U važećim propisima nema odredbi prema kojima bi Komisija trebala izravno financirati veterinarske programe izvan EU-a. Međutim, države članice mogu dogovoriti veterinarske aktivnosti (kao što su akcije cijepljenja u pograničnim područjima) izravno sa susjednim zemljama izvan EU-a te povezane troškove uključiti kao potprograme u svoje veterinarske programe koje financira Komisija.

11

Kad je riječ o programima u vezi s bjesnoćom, u zemljama izvan EU-a 2015. godine provodila su se četiri potprograma: u Rusiji (u sklopu finskog programa), Bjelarusu (u sklopu latvijskog i litavskog programa) te Ukrajini (od 2012. u sklopu poljskog programa). Pet dodatnih potprograma bilo je u fazi planiranja: u Rusiji (u sklopu estonskog programa), Ukrajini (u sklopu mađarskog programa), Moldovi (u sklopu rumunjskog programa), Bosni i Hercegovini (u sklopu hrvatskog programa) te Bjelarusu (u sklopu poljskog programa). S obzirom na složenost pojedinih bilateralnih odnosa ostvarivanje potrebne razine suradnje radi djelotvorne provedbe potprograma izvan EU-a može biti zahtjevno.

12

Kako bi se programi za kontrolu bolesti uskladili s državama izvan EU-a, Komisija je poduzela i druge mjere. GU za proširenje te GU za zdravlje i sigurnost hrane pokrenuli su 2011. godine projekt u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći radi pružanja potpore za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti životinja (npr. bjesnoće i klasične svinjske kuge) u sedam zemalja zapadnog Balkana: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, bivšoj jugoslavenskoj republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu. Za taj je projekt bilo dostupno približno 100 milijuna eura.

Glavne uloge i zadaće

13

Komisija (Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane) upravlja sustavom za prijavu bolesti životinja (sustav ADNS) i koordinira hitne mjere u slučaju izbijanja zarazne bolesti životinja. Izravno upravlja i rashodima za veterinarske programe. Ured za hranu i veterinarstvo (ured FVO), koji djeluje u sklopu GU-a za zdravlje i sigurnost hrane, provjerava poštuju li se obveze EU-a u pogledu sigurnosti i kvalitete hrane te veterinarske mjere.

14

U jednoj odluci Komisije iz 2008.⁶ utvrđeni su kriteriji koje programi država članica trebaju zadovoljiti kako bi se za njih odobrilo financiranje sredstvima EU-a. U njoj je propisano da je za kontrolu programa zaduženo središnje veterinarsko tijelo svake države članice. Programi bi trebali sadržavati ciljne vrijednosti, a ako je riječ o višegodišnjim programima, i međuvrijednosti za svaku godinu, te bi se trebali utvrditi odgovarajući pokazatelji (poput pojavljivanja novih slučajeva bolesti i raširenosti bolesti) o kojima bi trebalo podnositi redovita izvješća. Sve pojedinosti u vezi s provedbom i upravljanjem programima, uključujući i eventualne podjele zadaća između javnog i privatnog sektora, u nadležnosti su država članica.

6 Odluka Komisije 2008/341/EZ od 25. travnja 2008. o utvrđivanju kriterija Zajednice za nacionalne programe iskorjenjivanja, kontrole i praćenja određenih bolesti životinja i zoonoza (SL L 115, 29.4.2008., str. 44.).

15

Države članice mogu podnijeti Komisiji prijedloge programa za određenu godinu najkasnije do 31. svibnja⁷ prethodne godine. Programi se mogu donijeti za razdoblje od jedne godine ili više njih. Većina je programa jednogodišnja.

16

Komisija prema utvrđenim kriterijima procjenjuje kvalitetu programa koje su države članice predložile i, kad god je to epidemiološki opravdano, potiče susjedne države članice na njihovo usklađivanje. Komisija se u tom postupku procjene od 2013. godine služi uslugama stručnjaka. Popis programa predstavlja se državama članicama u sklopu Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje (odbor PAFF). Na temelju procjene potreba koje se mijenjaju Komisija svake godine prilagođava iznose sredstava koji se izdvajaju za različite bolesti i različite države članice. O svim se promjenama u okviru odbora PAFF raspravlja s državama članicama. Procjena Komisije temelji se na podacima koje pruže države članice, izvješćima ureda FVO, izvješćima o financijskoj reviziji te rezultatima posebne projektne skupine koja okuplja stručnjake iz država članica. Više pojedinosti o glavnim zadaćama navedeno je u **prilogu II.**

17

U jednoj drugoj odluci Komisije iz 2008.⁸ utvrđene su standardne obveze u pogledu podnošenja izvješća, uključujući predloške i rokove, koje države članice moraju poštovati pri podnošenju izvješća Komisiji. Tijekom provedbe programa države članice šalju Komisiji međuzvješće koje Komisija procjenjuje i na temelju kojeg može doći do izmjene ciljnih vrijednosti i troškova programa, kao i preraspodjele financijskih sredstava među programima. Završna izvješća i zahtjevi za plaćanja trebaju se podnijeti Komisiji do 30. travnja sljedeće godine, uključujući procjenu ostvarenih rezultata i detaljan izračun nastalih rashoda.

7 Članak 12. Uredbe (EU) br. 652/2014.

8 Odluka Komisije 2008/940/EZ od 21. listopada 2008. o utvrđivanju standardnih zahtjeva za izvještavanje o nacionalnim programima za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje određenih bolesti životinja i zoonoza koje sufinancira Zajednica (SL L 335, 13.12.2008., str. 61.).

Opseg revizije i revizijski pristup

18

Revizijom je ispitano jesu li se programima za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja na odgovarajući način suzbile te bolesti.

19

Potpitanja su bila sljedeća:

- (i) Je li Komisija imala odgovarajući pristup iskorjenjivanju, kontroli i praćenju bolesti životinja?
- (ii) Jesu li države članice izradile i provodile odgovarajuće programe za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja?
- (iii) Je li se u okviru programa na odgovarajući način pazilo na isplativost?

20

Revizija se provodila na razini Komisije (GU za zdravlje i sigurnost hrane) i u sedam država članica (Irskoj, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Poljskoj⁹, Rumunjskoj i Ujedinjenoj Kraljevini), čiji spojeni rashodi čine 72 % ukupnih rashoda i odnose se na čitav niz različitih bolesti¹⁰. Također su prikupljena mišljenja organizacija glavnih interesnih strana (poljoprivrednika, veterinarskih službi i laboratorija) i stručnog povjerenstva koje je imenovao Sud.

21

Revizijom su ispitani postupci kojima se Komisija koristila pri utvrđivanju strategije te odobravanju godišnjih i višegodišnjih nacionalnih programa koje su dostavile države članice. U sklopu toga pregledana su relevantna mišljenja i komunikacije službi Komisije (uključujući ured FVO), regulatornih odbora (odbor PAFF, projektna skupina) i agencija (EFSA), kao i stručne procjene koje je pokrenula Komisija.

22

Povrh navedenih programa EU financira i hitne mjere za postupanje u slučaju izbijanja ozbiljnih bolesti životinja. Revizijom nije obuhvaćeno ispitivanje tih mjera jer rashodi za njih čine tek oko 10 % rashoda za programe za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja.

9 Revizija u Poljskoj obavljena je u suradnji s vrhovnim uredom za reviziju Republike Poljske.

10 Ukupno su ispitana 24 programa država članica u vezi sa sljedećim bolestima: tuberkulozom goveda, brucelozom goveda, brucelozom ovaca i koza, transmisivnom spongiformnom encefalopatijom, bolešću plavog jezika, bjesnoćom, klasičnom i afričkom svinjskom kugom, ptičjom gripom i zoonotskom salmonelozom. Popratne informacije o tim bolestima nalaze se u **prilogu I**.

23

Revizijom na razini država članica ispitane su nacionalne strategije za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja, kriteriji kojima se države članice koriste pri izradi programa, kao i provedba programa u praksi. Obavljeni su posjeti nadležnim veterinarskim tijelima država članica i relevantnim regionalnim vlastima. Revizija je obuhvaćala i ispitivanje sadržaja kako bi se provjerilo jesu li financirane aktivnosti provedene u skladu s planom i jesu li troškovi opravdani.

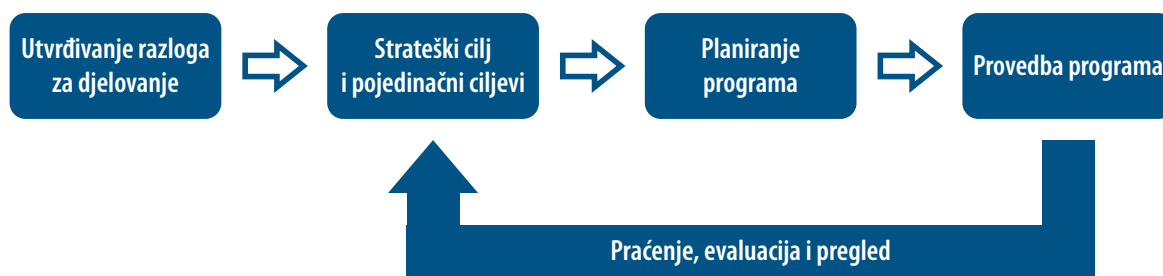
24

Organizacija OIE mišljenja je¹¹ da bi se cilj koji se želi ostvariti određenim programom za kontrolu bolesti trebao utvrditi na samom početku. Iako je iskorjenjiva- nje bolesti tradicionalni cilj brojnih programa za kontrolu bolesti, nije ga moguće uvijek ostvariti. Kako bi program bio uspješan, potrebno je utvrditi posebne ci- ljeve i pokazatelje. Na **slici 3.** prikazan je proces donošenja programa za kontrolu bolesti.

11 OIE, „Guidelines for Animal Disease Control“ (hrv. *Smjernice za kontrolu bolesti životinja*), 2014.

Slika 3.

Proces donošenja programa za kontrolu bolesti

Izvor: OIE, „Guidelines for Animal Disease Control“ (hrv. *Smjernice za kontrolu bolesti životinja*), 2014.

25

S obzirom na složeno i neujednačeno stanje u EU-u u pogledu bolesti životinja, važno je da Komisija primjenjuje dosljedan okvir za određivanje prioriteta za koje će izdvojiti financijska sredstva, koordinaciju aktivnosti država članica, davanje smjernica i promicanje najboljih praksi. Kako bi se to postiglo, između ostaloga je potrebno podnositi izvješća o uspješnosti.

Pristup Komisije iskorjenjivanju, kontroli i praćenju bolesti životinja općenito je bio dobar

26

Revizijom je utvrđeno da je pristup Komisije iskorjenjivanju, kontroli i praćenju zoonoza i ostalih bolesti životinja općenito bio dobar te da je bio popraćen kvalitetnim tehničkim savjetovanjem i analizom rizika kako bi se pronašlo rješenje za nove rizike/izbijanje bolesti.

27

Politika EU-a za zdravlje životinja dobro je razrađena te obuhvaća pravila u vezi s identifikacijom, sljediivošću, dobrobiti i izbijanjem bolesti životinja te u vezi sa sanitarnim inspekcijama. Time se također bitno olakšava trgovina. Međutim, trenutni zakonodavni okvir EU-a za zdravlje životinja obuhvaća gotovo 50 temeljnih direktiva i uredbi te približno 400 akata sekundarnog zakonodavstva, od kojih su neki doneseni još 1964. godine. Postoji plan da se ta zamršena mreža zakonodavnih akata konsolidira i zamijeni novim zakonom o zdravlju životinja¹², o kojem je politički dogovor postignut u lipnju 2015. Programi EU-a za iskorjenjivanje, praćenje i kontrolu bolesti životinja obuhvaćeni su strategijom EU-a za zdravlje životinja od 2007. godine, no njezino je razdoblje primjene isteklo 2013. godine i još nije zamijenjena, u iščekivanju donošenja novog zakona o zdravlju životinja.

28

Općenito govoreći, mišljenja smo da je pristup Komisije temeljen na financiranju prioritetnih programa za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje na razini država članica bio opravdan. Okvir za usmjeravanje resursa na programe u vezi s bolestima životinja temelji se na godišnjim procjenama u kojima Komisija određuje prioritete financiranja (uzimajući u obzir pitanja poput utjecaja na javno zdravlje, gubitke u proizvodnji i trgovinska pitanja), o kojima se prethodno raspravljalo sa stručnjacima iz država članica. Komisija se također služi dobrim sustavom za procjenu kvalitete programa koje predlažu države članice, u okviru kojega se upotrebljavaju opsežni kriteriji procjenjivanja koji obuhvaćaju aspekte poput jasnoće ciljeva programa i upravljanja njime, razvoja ciljane bolesti u određenim prethodnim razdobljima, znanstvenog obrazloženja i učinkovitosti predloženih mjera. Kriteriji u programima obuhvaćenima revizijom za raspodjelu resursa prema prioritetnim bolestima nisu bili dovoljno razrađeni. Međutim, usvajanjem novoga pristupa višegodišnjim programima rada za razdoblje 2016.–2017. i popratnih smjernica Komisije određivanje tih prioriteta postupno se poboljšava.

12 COM(2013) 260 završna verzija od 6. svibnja 2013. „Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zdravlju životinja”. Prijedlog se odnosi na kopnene i vodene životinje te propisuje obveze u vezi sa sprječavanjem bolesti, osviještenosti o bolestima, biološkoj sigurnosti, sljedivosti životinja, nadzorom te kontrolom i iskorjenjivanjem bolesti, kao i hitnim mjerama. Njime se također predviđa preispitivanje postojećih pravila identifikacije konja i drugih vrsta za koje trenutno ne postoje posebne obveze. Ujedno se planira donošenje dosljedne politike cijepljenja u EU-u i okvira za banke antigena, cjepiva i dijagnostičkih reagensa na razini EU-a. Europski parlament i Vijeće postigli su politički dogovor o tom prijedlogu 1. lipnja 2015.

Opažanja na temelju revizije

29

Državne granice ne mogu ograničiti bolesti životinja. Bolesti se mogu širiti kretanjem domaćih i divljih životinja, kao i drugih prenositelja. Programi bi stoga bili još bolji kada bi se ostvarila dobra koordinacija među zemljama, kad god je to epidemiološki opravdano. Međutim, države članice nemaju pravnu obvezu podnositi usklađene programe ni surađivati na njihovoj provedbi.

30

Općenito govoreći, utvrdili smo da Komisija daje odgovarajuće smjernice i pomaže pri koordinaciji među državama članicama:

- Komisija i države članice održavaju redovite kontakte u okviru Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje¹³ te na sastancima direktora veterinarskih uprava.
- Projektne skupine¹⁴ okupljaju stručnjake iz država članica specijalizirane za pojedinačne bolesti te iznose preporuke za poboljšanje veterinarskih programa.
- Pri procjeni predloženih programa na temelju opsežnih kriterija procjenjivanja Komisija se služi uslugama vanjskih stručnjaka.
- Ured Komisije za hranu i veterinarstvo obavlja revizije u državama članicama.
- Sustav za prijavu bolesti životinja omogućuje brzo slanje obavijesti o izbijanju bolesti.
- Referentni laboratoriji EU-a¹⁵ rade na standardizaciji i poboljšanju metodologija.
- Komisija organizira tečajeve za osposobljavanje¹⁶ državnih službenika u državama članicama.
- Od 2014. godine GU za zdravlje i sigurnost hrane daje smjernice za uporabu nove internetske aplikacije i standardnih obrazaca kojima se države članice trebaju koristiti, koje su propisane relevantnim uredbama, kako bi se zajamčila određena razina usklađenosti i kvalitete.

- 13 Svakog se mjeseca organizira najmanje jedan sastanak Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje (odbor PAFF) na kojem države članice i Komisija raspravljaju o veterinarskim pitanjima, uključujući ishod veterinarskih programa.
- 14 Plenarna sjednica radne skupine za iskorjenjivanje bolesti životinja održava se jednom godišnje, a sve države članice pozivane su na sudjelovanje. Također se redovito uspostavljaju dodatne posebne radne skupine za pojedinačne bolesti koje se sastaju nekoliko puta godišnje (npr. podskupina za salmonelozu).
- 15 Zadaća je svakog referentnog laboratorija EU-a standardizirati metodologije na razini EU-a, koordinirati s državama članicama u pogledu dijagnostičkih metoda, organizirati usporediva ispitivanja te organizirati godišnje radionice za nacionalne referentne laboratorije na kojima se stručnjacima iz država članica omogućuje umrežavanje, nadogradnja znanja te razmjena informacija i najboljih primjera iz prakse.
- 16 Tečaj „Bolje osposobljavanje za sigurniju hranu“ (engl. *Better training for safer food*, BTSF).

Opazanja na temelju revizije

31

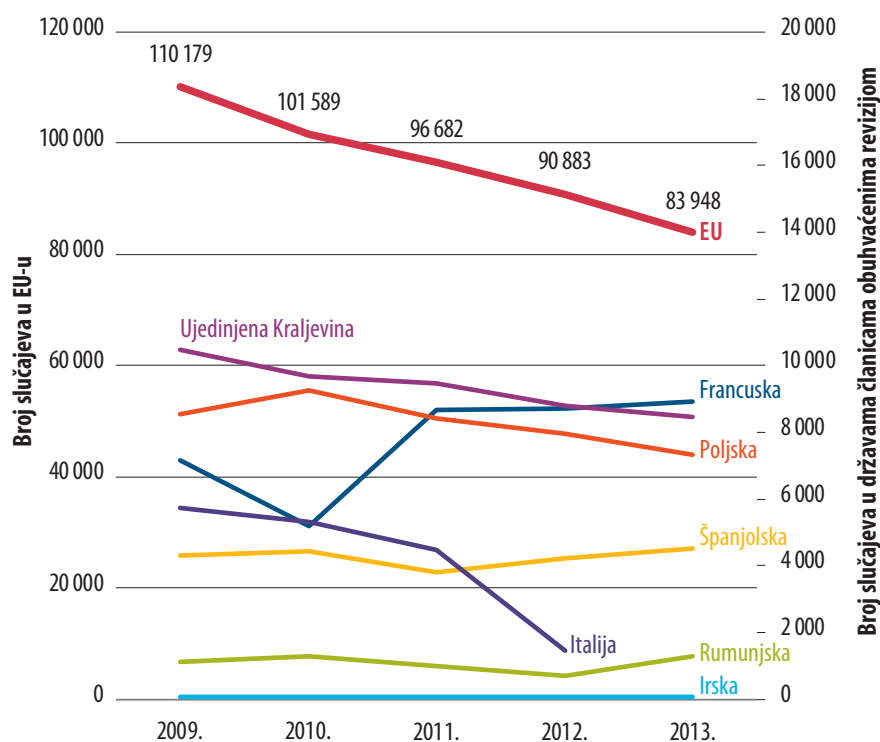
Okvir EU-a za sufinanciranje samim svojim postojanjem daje dodatni poticaj državama članicama da iskorijene bolesti životinja i zoonoze te je u pojedinim područjima zabilježen velik uspjeh. Također je doprinio pozitivnom utjecaju na zdravstveno stanje ljudi, čime je ostvarena ušteda financijskih sredstava. Na primjer, agencija EFSA procijenila je¹⁷ 2012. godine da bi ukupan financijski učinak salmoneloze kod ljudi na gospodarstvo mogao iznositi čak i do 3 milijarde eura godišnje. U posljednjih nekoliko godina broj slučajeva te bolesti uvelike se smanjio, kao što je vidljivo na **slici 4**. Agencija EFSA zaključila je¹⁸ da se to smanjenje uglavnom može pripisati uspješnosti država članica u provedbi programa za kontrolu salmoneloze kod kokoši (*Gallus gallus*), zahvaljujući kojima se smanjila prisutnost salmonele u jajima.

17 Izvor: Informativni članak agencije EFSA o salmoneli.

18 Sažeto izvješće agencija EFSA i ECDC o zoonozama, uzročnicima zoonoza i izbijanju bolesti koje se prenose hranom, 2012. Navedeni iznos od 3 milijarde eura procijenjen je kao najveći mogući iznos.

Slika 4.

Zoonotska salmoneloza – broj zaraženih ljudi u EU-u i državama članicama obuhvaćenima revizijom

Izvor: GU za zdravlje i sigurnost hrane.

Opazanja na temelju revizije

32

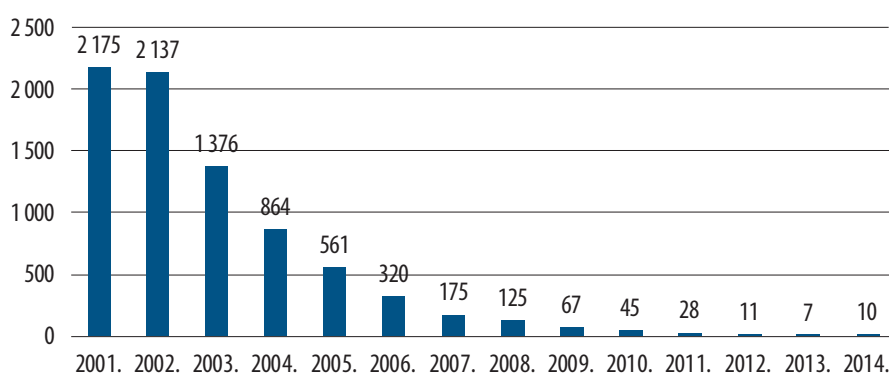
Kao dodatan primjer može se navesti bjesnoća jer se broj slučajeva te bolesti na razini EU-a u razdoblju 2005.–2014. osjetno smanjio, i to s 3 708 na 305 u skupini EU 28.

33

Mjere koje je Komisija provela kako bi iskorijenila spongiformnu encefalopatiju goveda u EU-u bile su osobito uspješne. Broj slučajeva te bolesti smanjio se s više od 2 000 slučajeva 2001. godine na 10 2014. godine, kao što je vidljivo na **slici 5**. Među glavne mjere koje su poduzete ubrajaju se uklanjanje specifičanog rizičnog materijala¹⁹ iz lanca hrane za životinje i prehrambenog lanca, zabrana hranjenja goveda, ovaca i koza mesom i kostima sisavaca te obavljanje pretraga na milijunima goveda svake godine. Česte promjene zakonodavstva u posljednjih nekoliko godina i financiranje istraživanja doveli su do usredotočenijih i usmjerenijih pretraga za otkrivanje spongiformne encefalopatije goveda. Komisija djeluje kao dobar koordinator na međunarodnoj razini, i osobito u vezi s organizacijom OIE, u pogledu kategorizacije država članica prema razini zemljopisnog rizika od te bolesti. Programi za iskorjenjivanje tuberkuloze goveda također se temelje na dugoročnom pristupu te je u većini država članica zabilježena tendencija smanjenja raširenosti bolesti. Rashodi za te dvije bolesti čine približno polovicu ukupnih programskih rashoda EU-a (vidjeti **tablicu 1**).

¹⁹ Riječ je o životinjskim tkivima za koja postoji najveći rizik da sadržavaju uzročnike zaraze, među koja se primjerice ubrajaju mozak i leđna moždina. Za više pojedinosti o spongiformnoj encefalopatiji goveda vidjeti **prilog I**.

Slika 5. Broj slučajeva spongiformne encefalopatije goveda u EU-u

Izvor: GU za zdravlje i sigurnost hrane.

Izrada i provedba programa država članica općenito su bile dobre

34

Za izradu programa za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja odgovorne su države članice, a ti su programi usmjereni na posebne prioritete u vezi s predmetnim bolestima na temelju odgovarajućih pokazatelja. U većini slučajeva države članice imaju višegodišnje iskustvo u borbi protiv različitih bolesti životinja. Komisija od država članica može zatražiti, ali ne i primorati ih, da izrade prijedloge programa ili da promijene strategiju koju primjenjuju. Osim toga, kada dođe do izbijanja bolesti koja nosi sa sobom opasnost od prekogranične zaraze, države članice obvezne su provesti posebne mjere propisane sektorskim zakonodavstvom, neovisno o tome sufinancira li EU te mjere ili ne.

35

Kako bi se programi država članica mogli financirati sredstvima Zajednice, moraju zadovoljiti minimalne kriterije koje je odredila²⁰ Komisija. Na temelju tih kriterija programi između ostaloga moraju sadržavati informacije o ciljevima, trajanju, ciljnim vrijednostima, pokazateljima (npr. pojavljivanju novih slučajeva bolesti i raširenosti bolesti), obavljanju pretraga na životinjama, njihovu cijepljenju te administrativnim pitanjima. Složenost pojedinačnih programa usko je povezana s epidemiološkim karakteristikama bolesti na koje se oni odnose. Programi mogu sadržavati čitav niz mjera kao što su: sveobuhvatni sustav nadzora, uzimanje uzoraka krvi, posebne mjere za utvrđivanje tzv. reaktora²¹, autopsija, laboratorijske pretrage, programi obeštećenja poljoprivrednika, nadzor divljih životinja te računalni sustavi za upravljanje podacima o pretragama na životinjama i bolestima.

36

Sud je utvrdio da je izrada programa država članica koje smo ispitali općenito bila dobra te da su ti programi prilagođeni epidemiološkom stanju. Odobreni programi zadovoljavali su tražene kriterije, obično su sadržavali dobar opis mjera koje je potrebno poduzeti, poštovali su standardne predloške kojima se služi Komisija te su općenito doveli do pozitivnih rezultata (vidjeti **okvir 3.**). Države članice uspostavile su odgovarajuće sustave za otkrivanje izbijanja bolesti stoke i pomoć pri njihovom iskorjenjivanju. Integrirani računalni veterinarski sustav TRACES (engl. *TRAdE Control and Expert System*) za identifikaciju i kontrolu kretanja životinja dobro je osmišljen i pomaže pri kontroli bolesti.

20 Odluka Komisije 2008/341/EZ.

21 Reaktor je zaražena životinja koja ima pozitivne rezultate pretrage za utvrđivanje određene bolesti.

Okvir 3.

Uspješni rezultati programa jedne države članice

EU provodi i sufinancira programe u vezi s transmisivnom spongiformnom encefalopatijom u svim državama članicama te se tijekom razdoblja obuhvaćenog revizijom za te programe izdvojio velik dio sredstava EU-a namijenjenih veterinarskim programima (vidjeti **tablicu 1.**).

Za taj je program u Irskoj u razdoblju 2009.–2014. izdvojeno ukupno 17 milijuna eura. Iako su sredstva EU-a smanjena s 4,7 milijuna eura 2010. godine na 0,8 milijuna eura 2014. godine, ostvareni su uspješni rezultati, osobito zahvaljujući sljedećemu:

- Aktivni i pasivni sustavi nadzora čiji je cilj otkrivanje slučajeva spongiformne encefalopatije goveda.
- Ako se identificira novi slučaj bolesti, provode se epidemiološke pretrage te se kolju sve životinje iz iste kohorte i sve potomstvo.
- Zabrana hranjenja domaćih životinja proizvodima životinjskog podrijetla.

U Irskoj 2014. godine nije zabilježen nijedan slučaj spongiformne encefalopatije goveda. Za usporedbu, 2012. i 2011. zabilježena su tri slučaja, i vrhunac od više od 400 slučajeva 90-ih godina prošloga stoljeća.

Međutim, teško je odrediti jesu li programi isplativi

37

Na temelju Odluke Vijeća²² o rashodima u području veterinarstva Komisija je dužna svake četiri godine podnijeti Europskom parlamentu i Vijeću izvješće o zdravstvenom stanju životinja i isplativosti provedbe veterinarskih programa.

38

U smjernicama organizacije OIE²³ stoji da bi se pri donošenju odluke o najprikladnijem načinu intervencije trebalo voditi računa o troškovima i koristima, kao i zoonotskom potencijalu te vjerojatnosti da se određenim skupom mjera za kontrolu bolesti poluče željeni rezultati.

22 Članak 41. Odluke Vijeća 2009/470/EZ.

23 OIE, „Guidelines for Animal Disease Control” (hrv. *Smjernice za kontrolu bolesti životinja*), svibanj 2014.

Opazanja na temelju revizije

39

Kao što je vidljivo iz **tablice 1.**, izravni troškovi veterinarskih programa na teret proračuna EU-a iznose oko 200 milijuna eura godišnje. Povrh toga, države članice izdvajaju još veći iznos sredstava za financiranje svog dijela troškova financiranih programa, ali i za ostale veterinarske aktivnosti koje smatraju potrebnima. Nadalje, poljoprivrednici i prehrambeni sektor snose troškove povezane s veterinarskim uslugama, nabavom novih grla, smanjenom proizvodnjom, ograničenjima u pogledu premještanja životinja te izgubljenim tržištima. Koristi koje se mogu ostvariti programima mogu se svrstati u dvije glavne skupine²⁴:

- poboljšanje javnog zdravlja i zdravlja životinja: smanjenje pojavljivanja novih slučajeva bolesti/raširenosti bolesti, zaštita javnog zdravlja (u slučaju zoonoze) te ostvarenje uloge programa kao ključnih instrumenata za sprječavanje i suzbijanje bolesti u kontekstu strategije EU-a za zdravlje životinja,
- ekonomske koristi za EU u cjelini: zaštita vrijednosti predmetnog gospodarskog sektora, doprinos stabilnosti tržišta, jamčenje sigurne trgovine, povećanje obujma trgovine izvan EU-a i smanjenje troškova povezanih sa zdravljem ljudi.

40

Pri izvršenju proračuna EU-a Komisija se mora pridržavati načela dobrog financijskog upravljanja²⁵ pa bi financirane aktivnosti trebale biti ekonomične, učinkovite i djelotvorne. Drugim riječima, rezultati programa trebali bi moći opravdati povezane troškove. Sud je svjestan da je u praksi vrlo teško odrediti novčanu vrijednost koristi koje se ostvaruju zahvaljujući politici za zdravlje životinja, posebno u pogledu zoonoza kada je glavna korist izbjegavanje zaraze ljudi, a u nekim slučajevima i spašavanje života.

Zabilježen je nedostatak dostupnih modela za procjenu isplativosti programa za iskorjenjivanje bolesti

41

U sklopu revizije utvrđeno je da izostaju modeli i ekonomski pokazatelji koji bi Komisiji omogućili provođenje analize isplativosti predloženih programa pa Komisija stoga ne provodi takvu analizu. U svom posljednjem izvješću (iz 2014.) o zdravstvenom stanju životinja i isplativosti veterinarskih programa, čije je podnošenje propisano Odlukom Vijeća kojom su uređena navedena pitanja, Komisija je pružila informacije o troškovima i rezultatima. Komisija je u tom izvješću priznala da je potrebno bolje dokazati isplativost rashoda u području veterinarstva.

24 Na temelju zaključaka izvješća Komisije iz 2014. godine Europskom parlamentu i Vijeću o rezultatima programa koje je sufinancirao EU.

25 Članak 30. Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (SL L 298, 26.10.2012., str. 1.).

42

U praksi, informacije iz odobrenih programa i podnesena izvješća o njihovoj provedbi pružaju detaljne informacije o troškovima te sadržavaju pokazatelje za pojedinačne aktivnosti i pokazatelje uspješnosti. Iako je u programima bila navedena većina troškova (za uzimanje uzoraka, laboratorijske pretrage, plaće veterinarima, obeštećenja itd.) i kvalitativna korist (u pogledu javnog zdravlja, kvalitetnijih prilika za izvoz i sl.), nije bilo dovoljno dostupnih modela i informacija koji bi omogućili procjenu isplativosti financiranih aktivnosti. Na primjer, zahvaljujući reakciji EU-a na krizu sa spongiformnom encefalopatijom goveda spašeno je mnogo života, povećana je sigurnost hrane, poboljšana je kvaliteta kontrola i vraćeno je povjerenje potrošača, no nije moguće ocijeniti isplativost programa.

43

Također smo ispitali ima li dokaza koji bi opravdali troškove nastale u okviru programa obuhvaćenih revizijom. Revizijom su utvrđeni određeni primjeri, koje je prethodno otkrila i Komisija, u kojima je dio troškova bio neopravdano visok ili nad kojima države članice nisu provodile dovoljnu kontrolu, o čemu je više pojedinih izneseno u **okviru 4**. U tim je slučajevima Komisija poduzela određene korektivne mjere.

Okvir 4.

Aktivnosti nad kojima nije bilo dovoljno kontrole ili visoki troškovi

1. Cjepiva koja se u Poljskoj koriste u okviru godišnjih programa za iskorjenjivanje bjesnoće kupljena su na regionalnoj razini. Između 2002. i 2009. godine broj otkrivenih slučajeva bjesnoće u lisica osjetno se smanjio, i to s 884 na 6. Međutim, 2010. i 2011. godine broj otkrivenih slučajeva nanovo se strelovito povećao, i to redom na 117 i 103. Velika većina tih slučajeva zabilježena je u Malopoljskom i Potkarpatskom vojvodstvu. Prosječna cijena jednoga od cjepiva kupljenih u Poljskoj za uporabu na divljim lisicama u razdoblju 2011.–2013. bila je znatno viša od prosječne cijene u EU-u, iako su količine cjepiva isporučene u Poljskoj također bile najviše u EU-u (preko 10 milijuna doza svake godine). Ako se uzme u obzir ekonomija razmjera, to se ne čini logičnim. Komisija je primijenila mjeru smanjenja financijskih sredstava i zatražila od nadležnih tijela u Poljskoj da poduzmu potrebne korake kako bi se smanjile prekomjerne cijene cjepiva, odnosno da raspišu jedinstveni nacionalni poziv na podnošenje ponuda.
2. Nadležna tijela u Rumunjskoj 2013. godine nisu provela odgovarajuće kontrole nad provedbom ugovora o distribuciji cjepiva protiv bjesnoće među divljim lisicama koja se obavlja iz zrakoplova te je distribuiran nedovoljan broj cjepiva. Osim toga, nadležna tijela nisu uzela dovoljno uzoraka kako bi ispitala djelotvornost te akcije cijepjenja (2014. godine zabilježeno je poboljšanje postupaka). Slijedom toga, Komisija nije nadoknadila troškove povezane s akcijom cijepjenja.

U pojedinim slučajevima iznosi isplaćeni kao obeštećenje poljoprivrednicima i odluke o smanjenju plaćanja nisu imali osjetan poticajni učinak

44

Zakonskim je aktima propisano da iznosi obeštećenja koji se isplaćuju poljoprivrednicima za životinje usmrćene u okviru programa za iskorjenjivanje bolesti ne smiju prelaziti tržišne cijene zdravih životinja²⁶. Time se želi utvrditi poštene iznose obeštećenja, otežati prijekure te potaknuti poljoprivrednike na sudjelovanje u programima. Međutim, u zakonskim aktima EU-a nije navedeno kako bi se iznos obeštećenja koje se isplaćuje trebao odrediti s pomoću tržišnih cijena, već to određuju države članice u posebnim zakonskim aktima. Na primjer, države članice nemaju obvezu da se pri određivanju iznosa obeštećenja koriste ljestvicama Zajednice za klasifikaciju trupova i pripadajućim cijenama²⁷. Prekomjerna obeštećenja mogu nepovoljno utjecati na djelotvornu provedbu mjera za biološku sigurnost.

45

Iznosi obeštećenja koji se u Italiji isplaćuju za životinje usmrćene u okviru veterinarskih programa ponekad su bili viši od tržišnih cijena zdravih životinja. Primjerice, tamošnji su poljoprivrednici 2012. godine dobivali u prosjeku 87 eura, a najviše 111 eura za svaku ovcu usmrćenu u okviru programa za iskorjenjivanje bolesti, no prosječne tržišne cijene trupova dobivenih klanjem zdravih ovaca u to vrijeme bile su niže od 60 eura²⁸. U slučajevima u kojima je iznos obeštećenja bio viši od tržišnih cijena, otkrivanje bolesti životinja na određenom poljoprivrednom gospodarstvu mogao se smatrati neočekivanom prilikom za nabavu novih grla. Osim toga, poljoprivrednicima koji bi u uobičajenim okolnostima htjeli imati potvrdu o „nepostojanju bolesti“ na njihovom gospodarstvu ne daje se poticaj da primjenjuju djelotvorne mjere za biološku sigurnost.

46

Iznosi obeštećenja koji se isplaćuju za goveda u Ujedinjenoj Kraljevini temelje se na prosječnim tržišnim cijenama u prethodnom mjesecu. Iznosi obeštećenja za goveda u Sjevernoj Irskoj i Walesu temelje se na pojedinačnim procjenama pa su ti iznosi uglavnom viši od onih u Engleskoj, što poljoprivrednicima ne daje poticaj da primjenjuju djelotvorne mjere za biološku sigurnost.

47

Nakon negativne ocjene za tehničke rezultate ostvarene programima za iskorjenjivanje bruceloze goveda i ovaca u jednoj talijanskoj regiji (Siciliji), Komisija je donijela odluku da će za razdoblje 2005.–2012. smanjiti plaćanja za više od 7 milijuna eura. 2011. godine cijeli program u vezi s brucelozom na Siciliji proglašen je neprihvatljivim zbog neuspješnih rezultata plana cijepjenja. Međutim, primjenivi nacionalni sustav raspodjele sredstava među regijama, talijanske vlasti nisu u tom jednakom iznosu umanjile plaćanja regionalnim vlastima na Siciliji, nego su smanjenje ravnomjerno raspodijelile na sve talijanske regije (od kojih je većina pravilno provela program iskorjenjivanja). Time vlastima na Siciliji nije dan osjetan poticaj da poboljšaju veterinarske mjere.

26 Članak 11. Uredbe (EU) br. 652/2014.

27 Uredba Komisije (EZ) br. 1249/2008 od 10. prosinca 2008. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene ljestvice Zajednice za klasifikaciju goveda, svinjskih i ovčjih trupova i izvješćivanja o njihovim cijenama (SL L 337, 16.12.2008., str. 3.).

28 Europska komisija (GU za poljoprivredu i ruralni razvoj, Statistički podatci o poljoprivrednim tržištima za 2014.: http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/market-statistics/index_en.htm).

Opažanja na temelju revizije

Ima prostora za poboljšanja

48

U odlomcima u nastavku navode se područja u kojima smatramo da ima prostora za poboljšanja u pogledu pristupa Komisije i programa država članica.

Prijavljivanje bolesti životinja i razmjena povezanih informacija

49

Europski sustav za prijavu bolesti životinja (sustav ADNS) namijenjen je slanju obavijesti sa standardnim informacijama o izbijanju različitih bolesti. Nema funkcije koje bi omogućile epidemiološko upravljanje te nije namijenjen pružanju informacija iz prethodnih razdoblja ni analizi podataka. Stoga ima manju dodanu vrijednost od globalnog informacijskog sustava za zdravlje životinja organizacije OIE (sustav WAHIS), kojim su se dužne koristiti sve države članice. Oba spomenuta sustava pružaju informacije o broju i lokaciji novozabilježenih slučajeva bolesti, no ne postoji sučelje koje bi omogućilo automatsku razmjenu informacija između njih. Radi boljeg upravljanja prijetnjama zdravlju životinja države članice razvile su vlastite informacijske sustave za epidemiološke podatke. Međutim, nema zajedničkog sustava koji bi olakšao razmjenu informacija i omogućio bolju koordinaciju kontrolnih aktivnosti u različitim državama članicama.

50

Od 2012. godine u okviru zajedničkog projekta Komisije i organizacije OIE radi se na povezivanju sustava ADNS i WAHIS zajedničkim sučeljem pod nazivom „informatički sustav za bolesti životinja“ (sustav ADIS, prema engl. *Animal Disease Information System*)²⁹.

29 Izvješće o analizi sustava ADNS (inačica 1.4) u okviru izrade informatičkog prototipa informacijskog sustava za bolesti životinja (sustav ADIS) za Europsku uniju koji je usklađen sa sučeljem sustava OIE-WAHIS/WAHID: „Kako bi se provela iscrpnija analiza, potrebni su podatci poput broja gospodarstava i životinja koje se nalaze u regiji. Kako bi se provela iscrpnija prostorna i vremenska analiza, potrebni su dodatni podatci poput lokacije svih postojećih epidemioloških jedinica. Kako bi postao prikladniji instrument za upravljanje bolestima ili donošenje odluka, potrebne su dodatne informacije o mjerama za suzbijanje bolesti... Popis unosa u polju „vrsta“ u sustavu ADNS sadržava glavne vrste domaćih životinja i samo općeniti naziv „divlje vrste“. Bilo bi razumno proširiti zahtjev za podatke o metodi dijagnoze na sve bolesti...“

Informacije o uspješnosti i upravljanju

51

U jednoj odluci Komisije iz 2008.³⁰ utvrđeni su pokazatelji ostvarenja programa, o kojima su države članice dužne podnositi izvješća. Osim toga, Komisija je utvrdila metodologiju za određivanje pokazatelja uspješnosti, kojima se od država članica traže uspješniji rezultati u pogledu smanjenja pojavljivanja novih slučajeva bolesti/raširenosti bolesti za zacrtani minimalni postotak tijekom određenog razdoblja. Osim toga, Komisija je izradila opsežan skup pokazatelja³¹ (preko 100) koje bi države članice trebale upotrebljavati. Među njih se ubrajaju pokazatelji povezani s ostvarenjima i aktivnostima, poput broja cijepljenih životinja i obavljenih pretraga, kao i pokazatelji povezani s rezultatima, poput promjena u stopama pojavljivanja novih slučajeva bolesti ili raširenosti bolesti. Svjesni smo da već postoji opsežan skup pokazatelja, no smatramo da ipak ima prostora za dodatna poboljšanja, posebno u pogledu tehničke provedbe programa³². Nema ekonomskih pokazatelja koji bi omogućili analizu isplativosti predloženih programa (vidjeti odlomke 41. i 42.).

52

Komisija je zatražila od država članica da pri izradi veterinarskih programa slijede standardni predložak. Njime su obuhvaćene i informacije o razvoju bolesti u posljednjih nekoliko godina. Osim toga, jedan od kriterija kojima se Komisija koristi (vidjeti odlomak 28.) pri procjenjivanju nacrtu programa odnosi se na kvalitetu podataka o razvoju bolesti tijekom posljednjih pet godina. Iako su takvi podatci za prethodna razdoblja u većini slučajeva bili dostupni, uočili smo da su neovisni ocjenjivači koje je angažirala Komisija za tri od 24 programa država članica koja su obuhvaćena revizijom utvrdili da najnoviji nacrti programa nisu sadržavali dovoljno zadovoljavajućih informacija o prethodnim razdobljima³³. U tim je slučajevima Komisija zatražila odgovarajuće informacije, a predmetne države članice su ih pružile. U vrijeme provedbe revizije Komisija je radila na izradi informacijskog sustava koji bi omogućio neometano dohvaćanje i analizu informacije o prethodnim razdobljima iz ranijih programa država članica te je uvela standardizirani elektronički sustav za podnošenje izvješća preko kojeg države članice trebaju slati ključne dokumente³⁴ u vezi sa svojim veterinarskim programima³⁵. Navedena poboljšanja u budućnosti bi trebala olakšati analizu programa.

30 Odluka Komisije 2008/940/EZ, zamijenjena Provedbenom odlukom Komisije 2014/288/EU od 12. svibnja 2014. u pogledu standardnih zahtjeva za izvješćivanje o nacionalnim programima za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje određenih bolesti životinja i zoonoza koje sufinancira Unija i o stavljanju izvan snage Odluke 2008/940/EZ (SL L 147, 17.5.2014., str. 88.).

31 Dokument Komisije WD SANCO/12 915/2012.

32 Na primjer, vremenski razmaci između pretraga, udio slučajeva bolesti za koje je otkriven izvor zaraze; kad je riječ o brucelozi, praćenje stada u kojima nisu obavljene pretrage, postotak cijepljenih životinja na poljoprivrednim gospodarstvima te udio gospodarstava na kojima je obavljeno cijepljenje; pokazatelji povezani s osposobljavanjem, troškovima i kapacitetima veterinarskih službi; kad je riječ o brucelozi ovaca i koza, genotipizacija rezultata određenog soja Brucelle.

33 Kao primjer mogu se navesti predloženi program Ujedinjene Kraljevine za 2015. u vezi s tuberkulozom goveda, predloženi program Španjolske za 2015. u vezi s bolešću plavog jezika i predloženi program Italije za 2014. u vezi s bolešću plavog jezika.

34 U prvom redu nacrtu programa, međuizvješća, završna izvješća i zahtjeve za plaćanje.

35 Provedbena odluka Komisije 2014/288/EU.

Opazanja na temelju revizije

Prikazivanje veterinarskih kontrola u programima

53

Općenito govoreći, u većini je programa obrazloženo koje je mjere potrebno poduzeti i koje se rezultate želi postići. Međutim, smatramo da bi bilo korisno da pojedini programi sadržavaju bolji opis veterinarskih mjera te aktivnosti provedenih na temelju preporuka ureda FVO i savjeta projektne skupine. Za dva programa država članica od njih 24 obuhvaćena revizijom slične su primjedbe³⁶ iznijeli i neovisni ocjenjivači programa koje je angažirala Komisija.

Programi koji sporo napreduju

54

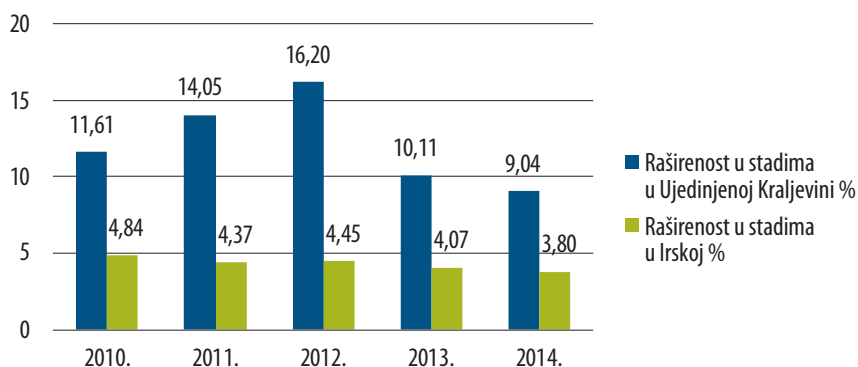
Programi za iskorjenjivanje nekih bolesti u određenim državama članicama traju već desetljećima (vidjeti odlomak 9.). Iako je u Ujedinjenoj Kraljevini i Irskoj raširenost tuberkuloze goveda sve manja, i dalje je relativno visoka (vidjeti **sliku 6.**) u odnosu na ostale države članice³⁷. Zbog češćih pretraga za otkrivanje tuberkuloze u Ujedinjenoj Kraljevini od 2013. godine u područjima s niskom razinom pojavljivanja slučajeva te bolesti, koje se sada umjesto jednom u četiri godine obavljaju jednom godišnje, broj otkrivenih slučajeva se povećao. Međutim, i dalje postoje ozbiljni problemi povezani s programom za iskorjenjivanje tuberkuloze u Ujedinjenoj Kraljevini te se u pojedinim regijama bilježi vrlo visoka razina pojavljivanja novih slučajeva te bolesti.

36 Program Italije za 2014. u vezi s bolešću plavog jezika i program Irske za 2014. u vezi s tuberkulozom goveda.

37 Raširenost tuberkuloze goveda u stadima 2014. godine iznosila je 9,04 % u Ujedinjenoj Kraljevini, 3,8 % u Irskoj, 1,72 % u Španjolskoj i 0,81 % u Italiji. U Francuskoj i Poljskoj potvrđeno je službeno nepostojanje te bolesti, a njezina je raširenost u Rumunjskoj beznačajna.

Slika 6.

Tuberkuloza goveda u Irskoj i Ujedinjenoj Kraljevini

Izvor: GU za zdravlje i sigurnost hrane.

Opažanja na temelju revizije

55

Iskorjenjivanje bruceloze ovaca i koza u Italiji zahtjevna je zadaća zbog nedostatka pune suradnje poljoprivrednika u pojedinim regijama, a dodatan bi faktor mogao biti i velikodušan program obeštećenja (vidjeti odlomak 45.). Međutim, raširenost te bolesti na nacionalnoj razini je u padu te je 2014. godine dosegla 1,2 %, dok je 2008. iznosila 3,7 %. U tom istom razdoblju njezina raširenost na Siciliji smanjila se s 11,9 % na 3,4 %.

56

Primijetili smo da je i Komisija u svom izvješću³⁸ Parlamentu i Vijeću iz 2014. godine o rezultatima veterinarskih programa koje je sufinancirao EU navela da postoji zabrinutost u vezi s rezultatima koji su ostvareni programom Ujedinjene Kraljevine u vezi s tuberkulozom goveda i programom Italije u vezi s brucelozom. Sud je također svjestan da Komisija potiče države članice da u takvim slučajevima poduzmu potrebne mjere, i to praćenjem provedbe preporuka projektne skupine i ureda FVO.

Pristup liječenju divljih životinja

57

Izravni ili neizravni kontakt divljih i domaćih životinja može uzrokovati širenje bolesti i otežati djelotvornu provedbu programa u vezi s bolestima životinja. Primjerice, divlje lisice mogu prenositi bjesnoću, a jazavci, veprovi i jeleni tuberkulozu goveda. Organizacija OIE objavila je nekoliko publikacija³⁹ o praćenju bolesti u divljih životinja, a s tim u vezi postoji i međunarodni sporazum o prijavljivanju bolesti. Kupnja cjepiva protiv bjesnoće za divlje životinje sastavni je dio programa država članica, no EU nema poseban pristup za suzbijanje tuberkuloze u divljih životinja.

58

Na razini EU-a jedini propisi za iskorjenjivanje tuberkuloze u životinjskih vrsta koji postoje odnose se na goveda (ali ne, primjerice, i na divlje koze i ostale divlje životinje). Primjerice, u Ujedinjenoj Kraljevini jazavci su zaštićeni nacionalnim zakonodavstvom pa je moguće da se time otežava djelotvorna provedba programa za iskorjenjivanje tuberkuloze goveda.

38 COM(2014) 115 završna verzija od 5. ožujka 2014. „Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o rezultatima programa za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja i zoonoza koje je sufinancirao EU u razdoblju od 2005. do 2011.“, odjeljak 3.2.

39 OIE, „Training manual on wildlife diseases and surveillance“ (hrv. *Priručnik o bolestima u divljih životinja i njihovu nadzoru*), 2010.

Dostupnost određenih cjepiva

59

Organizacija OIE navodi⁴⁰ da je neometana dostupnost prikladnih veterinarskih cjepiva i antigena ključna za programe za zdravlje životinja⁴¹. U EU-u postoje brojne inicijative i istraživački projekti čiji je cilj otkrivanje novih virusa i promicanje dostupnosti cjepiva⁴². Ovisno o bolesti može se dogoditi da je količina prikladnih cjepiva dostupnih za uporabu na razini EU-a vrlo mala ili nepostojeća. Međutim, cijepljenje je jedan od ključnih dostupnih instrumenata za djelotvornu provedbu načela „bolje spriječiti nego liječiti“. Postoje složeni razlozi zbog kojih cjepiva nisu uvijek dostupna. Najnovija istraživanja u pravilu su pokazivala⁴³ da osim tehničkih poteškoća u pogledu njihova razvoja također nema dovoljno financijskih interesa za farmaceutsku industriju da se zatraži odobrenje za uporabu određenih cjepiva u EU-u. U **okviru 5.** navedeno je nekoliko primjera praktičnih poteškoća uzrokovanih nedostatkom odgovarajućih cjepiva.

60

Na razini Europe nema ni pravnog okvira za zajedničku nabavu cjepiva ni opće banke zaliha cjepiva. Postupak nabave cjepiva na temelju poziva na podnošenje ponuda koji raspišu države članice može trajati nekoliko mjeseci, a u međuvremenu se virus može nastaviti širiti među životinjskom populacijom. Primijetili smo da bi se novim zakonom o zdravlju životinja, o kojem trenutačno raspravljaju zakonodavna tijela, Komisiji dale veće mogućnosti u pogledu uspostave banaka cjepiva.

- 40 OIE, „Manual of diagnostic tests and vaccines for terrestrial animals“ (hrv. *Priručnik o dijagnostičkim pretragama i cjepivima za kopnene životinje*), 2014.
- 41 OIE, „Guidelines for Animal Disease Control“ (hrv. *Smjernice za kontrolu bolesti životinja*), svibanj 2014.
- 42 Primjerice, u okviru istraživačkih fondova EU-a pružena je potpora projektima za razvoj cjepiva protiv tuberkuloze (NEWTBVAC), bruceloze (BRU-VAC) i klasične svinjske kuge (CSFV-GODIVA).
- 43 Videnova, K. i Mackay, DKJ. „Availability of vaccines against major animal diseases in the European Union“ (hrv. *Dostupnost cjepiva protiv glavnih bolesti životinja u Europskoj uniji*).

Okvir 5.

Poteškoće uzrokovane nedostatkom odgovarajućih cjepiva

Postoji više od 20 varijanti (serotipova) virusa bolesti plavog jezika (virusne bolesti preživača koju prenose kukci).

U Italiji je zabilježeno šest varijanti. U EU-u trenutačno nije dostupno nijedno polivalentno cjepivo (djelotvorno protiv više sojeva istoga virusa). Stoga je u takvim slučajevima teško predvidjeti uporabu cjepiva.

Tijekom krize s bolešću plavog jezika iz 2008. u Francuskoj zalihe cjepiva bile su ograničene. Francuska nadležna tijela stoga su hitno morala nabaviti dodatne zalihe. To je bilo skupo i dugotrajno, a nacionalna tijela smatraju da se 520 slučajeva bolesti plavog jezika otkrivenih u regiji Ille-et-Vilaine moglo izbjeći da su cjepiva bila dostupna ranije.

U trenutku prvog izbijanja bolesti plavog jezika serotipa S4 u Španjolskoj (u regiji Estremaduri) nije bila dostupna dovoljna količina cjepiva protiv tog serotipa. Stoga je akcija cijepjenja odgođena za sljedeću godinu kako bi se bolest suzbila tijekom prvog sljedećeg razdoblja širenje virusa.

61

Bolesti životinja uzrok su znatnih troškova gospodarstvu te izvor rizika za zdravlje životinja i ljudi. Bolesti se mogu širiti preko granica te su prethodna izbijanja bolesti donijela milijarde eura troškova. Stoga je cilj EU-a zaštititi zdravlje životinja i financirati programe država članica za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje pojedinačnih bolesti životinja. Tim programima obuhvaćene su aktivnosti poput uzimanja uzoraka, laboratorijskih pretraga, isplata obeštećenja za usmrćene životinje te akcije cijepljenja. Posljednjih godina rashodi EU-a su u padu te nisu zabilježene velike krize koje bi se mogle usporediti s masovnim izbijanjem svinjke i šapa 2001. godine. Međutim, EU treba biti pripremljen za rješavanje budućih kriza, a programi za iskorjenjivanje bolesti ponekad se trebaju provoditi dugi niz godina prije nego što se potvrdi nepostojanje neke bolesti na određenom području.

62

Revizijom je ispitano jesu li se programima za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja na odgovarajući način suzbile te bolesti. U sklopu toga ispitali smo je li pristup Komisije bio prikladan, jesu li države članice izradile i provodile odgovarajuće programe te je li se na odgovarajući način pazilo na isplativost projekata.

63

Općenito govoreći, Sud je zaključio da su ispitani programi povezani s bolestima životinja na odgovarajući način suzbili te bolesti. Međutim, budući da uvijek može doći do novog izbijanja bolesti, Komisija i države članice trebale bi i dalje biti na oprezu.

64

Strategija Komisije za programe u vezi s bolestima životinja općenito je bila dobra: aktivnosti Komisije bile su popraćene kvalitetnim tehničkim savjetovanjem, politika za zdravlje životinja dobro je razrađena te je uspostavljen okvir za usmjerenje sredstava na prioritetne programe. Pristup iskorjenjivanju spongiformne encefalopatije goveda bio je osobito uspješan. Kao dodatni uspješni primjeri mogu se navesti smanjenje broja slučajeva zoonotske salmoneloze i bjesnoće. Zakonodavstvo kojim su uređena predmetna pitanja i dalje je složeno, no određivanje prioriteta u pogledu financiranja borbe protiv različitih bolesti postupno se poboljšava (odlomci 26.–33.).

65

Utvdili smo da su izrada i provedba programa država članica općenito bile dobre. Programi su zadovoljavali tražene kriterije, a sustavi država članica u pogledu otkrivanja izbijanja bolesti životinja i pomoći pri njihovom iskorjenjivanju bili su odgovarajući (odlomci 34.–36.).

Zaključci i preporuke

66

Unatoč tome što je Komisija dužna podnositi Europskom parlamentu i Vijeću izvješća o isplativosti veterinarskih programa, utvrdili smo da nema dovoljno odgovarajućih modela za ispunjavanje te obveze. Odobreni programi i podnesena izvješća o njihovoj provedbi sadržavaju informacije o troškovima i rezultatima, ali je teško odrediti jesu li ti programi isplativi (odlomci 37.–42.).

67

Kad je riječ o troškovima, revizijom su utvrđeni određeni primjeri nedovoljno kontroliranih ili neopravdano visokih troškova, koje je prethodno otkrila i Komisija. U pojedinim slučajevima u Italiji iznosi isplaćeni kao obeštećenja poljoprivrednicima i odluke Komisije o smanjenju plaćanja nisu imali osjetan poticajni učinak na primjenu djelotvornih mjera za biološku sigurnost i korektivnih mjera (odlomci 43.–47.).

68

Utvrdili smo da u nekoliko područja ima prostora za poboljšanja. Za razmjenu epidemioloških informacija među državama članicama mogla bi postojati bolja podrška u vidu informacijskih sustava (odlomci 49. i 50.).

69

Komisija je utvrdila detaljan skup minimalnih pokazatelja ostvarenja programa kojima se države članice trebaju koristiti. Utvrdili smo da bi pojedini programi država članica mogli sadržavati bolji opis veterinarskih mjera te provedbe ranijih preporuka ureda FVO i projektne skupine. U vrijeme provedbe revizije i dalje nije bilo dovoljno lako dostupnih informacija iz prethodnih razdoblja o razvoju različitih bolesti. Međutim, radilo se na uspostavi baze podataka za bilježenje tehničkih pokazatelja programa, a Komisija je uvela novi sustav elektroničkog podnošenja izvješća (odlomci 51.–53.).

70

Utvrdili smo da su neki programi sporo napredovali, posebice u vezi s iskorjenjivanjem tuberkuloze goveda u Ujedinjenoj Kraljevini i Irskoj te bruceloze ovaca i koza na jugu Italije (odlomci 54.–56.).

Zaključci i preporuke

71

Divlje životinje mogu uzrokovati širenje bolesti među domaćim životinjama i ljudima pa je stoga potrebno voditi računa o njima pri osmišljavanju pristupa zdravlju životinja i financiranju programa za zdravlje životinja. Utvrđeno je da bi pristup EU-a pronalaženju rješenja za bolesti u divljih životinja trebalo nadograditi, osobito kad je riječ o tuberkulozi (odlomci 57. i 58.).

72

Cjepiva su ključan instrument za određene programe za iskorjenjivanje bolesti. Sud je ustanovio da se, ovisno o bolesti, može dogoditi da je količina prikladnih cjepiva vrlo mala ili nepostojeća. Naime, utvrdili smo da je nedostatak cjepiva za liječenje bolesti plavog jezika nepovoljno utjecao na programe u Italiji, Francuskoj i Španjolskoj. Osim toga, u vrijeme provedbe revizije nije bilo ni pravnog okvira za zajedničku nabavu cjepiva ni opće banke sa zalihama cjepiva na razini Europe (odlomci 59. i 60.).

Preporuke

Kako bi dodatno poboljšala iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje bolesti životinja, Komisija bi trebala:

- (a) olakšati razmjenu epidemioloških informacija među državama članicama;
- (b) ispitati je li potrebno ažurirati postojeći skup pokazatelja kako bi se dobivale kvalitetnije informacije o veterinarskim kontrolama i isplativosti programa;
- (c) sustavno uključivati divlje životinje u veterinarske programe, kad god je to potrebno;
- (d) pružati potporu u pogledu dostupnosti cjepiva za uporabu u državama članicama kad god je to epidemiološki opravdano.

Ovo je izvješće usvojilo I. revizijsko vijeće, kojim predsjedava član Revizorskog suda Augustyn KUBIK, na sastanku održanom u Luxembourg u 3. veljače 2016.

Za Revizorski sud

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
Predsjednik

Prilog I. Informacije o bolestima životinja

O čemu je riječ?	Kako se širi?	Koји je rizik za javno zdravlje?	Koји su klinički znakovi?	Kako se dijagnosticira?	Kako se može spriječiti ili kontrolirati?
Ptičju gripu uzrokuje virus gripe tipa A i njome se može zaraziti nekoliko vrsta ptica koje se koriste u proizvodnji hrane (pilići, purice, biserke, prepelice itd.), kao i ptice koje se drže kao kućni ljubimci i divlje ptice, pri čemu se s nekim sojevima virusa povezuju visoke stope smrtnosti. Virus je izoliran i kod nekih vrsta sisavaca, uključujući ljude, štakore i miševе, lasice i pitome vretice, svinje, mačke, tigrove i pse.	Nekoliko čimbenika može doпрinijeti širenju virusa ptičје gripe, uključujući globalizaciju i međunarodnu trgovinu (zakonitu i nezakonitu), praksе i prisutnost virusa u divljih ptica. Virusi ptičје gripe prenose se izravnim kontaktom s izlučevinama zaraženih ptica, posebno fekalijama, ili kontaminiranim hranom za životinje, vodom, opremom i odjećom.	Iako je ptičја gripa u prvom redu ptičја bolest, može prelaziti s ptica na ljude. Virusi ptičје gripe izrazito su specifični za pojedine vrste, ali u rijetkim prilikama mogu prijeći s vrste na vrstu i zaraziti ljude. Do prelaska na ljude dolazi kada postoji bliski kontakt sa zaraženim pticama ili izrazito kontaminiranim okruženjem.	U blagom obliku znakovi bolesti mogu se iskazati tek u vidu nakoštriješenog perja, smanjene proizvodnje jaja ili blažih učinaka na dišni sustav. U teškom obliku bolesti virus ne utječe samo na dišni trakt, kao u blagom obliku, nego prodire u više organa i tkiva zbog čega može doći do jakog unutarnjeg krvarenja.	Na ptičju gripu može se posumnjati na temelju kliničkih znakova i događaja koji su uzrokovali bolest. Kako bi se potvrdila dijagnoza, potrebne su laboratorijske pretrage.	U cijelom svijetu uspostavljene su mjere nadzora za otkrivanje prisutnosti zaraze kod peradi, u skladu sa standardima organizacije OIE za nadzor ptičје gripe.
Afrička svinjska kuga izrazito je zarazna hemoragijska bolest svinja, bradavičastih svinja, europskih divljih svinja i američkih divljih svinja. Sve dobne skupine jednako su podložne obolijevanju. S obzirom na to da različite oblike virusa karakterizira izrazita virulencija, afrička svinjska kuga očituje se visokom temperaturom, gubitkom apetita, krvarenjem na koži i u unutarnjim organima te smrću koja nastupa u prosječnom roku od 2 do 10 dana. Stope smrtnosti mogu se popeti i do 100 %.	Bradavičaste svinje mogu biti prirodni nositelji virusa, a da pritom ne pokazuju znakove bolesti. S tih nositelja virus obično prenose mekani krpelji <i>Ornithodoros moubata</i>. Krpelji usisavaju virus dok se hrane krvlju te ga zatim prenose kada se hrane na životinjama podložnima obolijevanju. Na životinje podložne obolijevanju virus se može prenijeti i ugrizom muha i krpelja, kontaminiranom sredinom, vozilima, opremom ili odjećom.	Afrička svinjska kuga nije opasna za zdravlje ljudi.	Ozbiljnost i distribucija lezija također varira ovisno o virulenciji virusa. Ozbiljniji slučajevi bolesti očituju se visokom temperaturom i smrću koja nastupa u prosječnom roku od 2 do 10 dana. Stopa smrtnosti može se popeti i do 100 %. U ostale kliničke znakove mogu se ubrojiti gubitak apetita, depresija, crvenilo kože usiju, abdomena i nogu, dišne smetnje, povraćanje, krvarenja iz nosa ili rektuma te ponekad proljev. U slučaju izbivanja bolesti kao jedan od prvih znakova javlja se pobučaj.	Na afričku svinjsku kugu može se posumnjati na temelju kliničkih znakova, a potvrda se mora dobiti s pomoću propisanih laboratorijskih pretraga, osobito kako bi se ta bolest mogla razlikovati od klasične svinjske kuge.	Za afričku svinjsku kugu nema znanstveno potvrđenog liječenja ili cjepiva. U svim uspješnim programima za iskorjenjivanje te bolesti obavljani su brza dijagnoza, klanje i uklanjanje svih životinja sa zaraženog gospodarstva, temeljito čišćenje i dezinfekcija, dezinfekcija te kontrola i nadzor kretanja.

Prilog I.

O čemu je riječ?	Kako se širi?	Koji je rizik za javno zdravlje?	Koji su klinički znakovi?	Kako se dijagnosticira?	Kako se može spriječiti ili kontrolirati?
Bruceloza je zarazna bolest stoke koja ima znatan učinak na gospodarstvo. Bolest uzrokuju različite bakterije iz obitelji <i>Brucella</i>, koje mogu zaraziti pojedinačne životinjske vrste. Međutim, većina vrsta <i>Brucelle</i> može zaraziti i druge životinjske vrste. Mogu je dobiti goveda, svinje, ovce i koze, deve, kopitari i psi. Također se mogu zaraziti drugi preživači, neki morski sisavci i ljudi.	Bruceloza se obično prenosi kada određena životinja pobaci ili dobije mlade. U plodnoj vodi zaražene životinje nalazi se visoka razina bakterija. Bakterije mogu preživjeti nekoliko mjeseci izvan životinje u okolišu, osobito u hladnim i vlažnim uvjetima. One i dalje ostaju zarazne za druge životinje koje se mogu zaraziti gutanjem bakterija. Bakterije se također nastanjuju u vimenu i kontaminiraju mlijeko. Bruceloza je raširena bolest koja često pogađa i divlje životinje te se njome mogu zaraziti divlje svinje, bizoni, losovi i europski zečevi. Činjenica da su divlje životinje nositelji te bolesti otežava aktivnosti na njezinu iskorjenjivanju.	Bruceloza je zoonoza koja je vrlo zarazna za ljude i uzrokuje bolest koja se često naziva malteškom ili sredozemnom groznicom. Simptomi kod ljudi uključuju povišenu temperaturu s prekidima i nepravilnostima, glavobolju, slabost, jako znojenje, trnce, gubitak težine i opće bolove. Također može doći do zaraze organa, uključujući jetru i slezenu. Zarazi su osobito izloženi veterinari, poljoprivrednici i radnici u klaonicama jer dolaze u kontakt sa zaraženim životinjama te pobačenim fetusima ili posteljicama. Bolest također može prijeći na ljude konzumacijom nepasteriziranog mlijeka dobivenog od zaraženih životinja.	Bolest je obično blaga te zaražena životinja pokazuje malo znakova sve do nastupa pobačaja. U mužjaka može doći do nabreknuća testisa te se bakterija ponekad nastani u zglobovima i dovede do artritisa. Bruceloza je važna jer uzrokuje oslabljenu reprodukciju sposobnost, i to u vidu pobačaja, neplodnosti, zadržavanja posteljice, mrtvorodenja ili dobivanja slabog potomstva. Uzrokuje velike ekonomske gubitke za poljoprivrednike koji drže krave, ovce, koze i svinje.	Na bolest se može posumnjati na temelju kliničkih znakova poput pobačaja, ali se potvrda dobiva serološkim pretragama, a zatim propisanim laboratorijskim pretragama radi izolacije i identifikacije bakterije.	Nadzor s pomoću seroloških pretraga, kao i ispitivanja na mlijeku poput mliječne prstenaste probe, mogu se koristiti za kontrolu te imaju važnu ulogu u akcijama suzbijanja bolesti. Isto tako, obavljaju se i pojedinačne pretrage na životinjama kako za potrebe trgovine tako i u svrhu kontrole bolesti.

Bruceloza

Prilog I.

O čemu je riječ?	Kako se širi?	Koји je rizik za javno zdravlje?	Koји su klinički znakovi?	Kako se dijagnosticira?	Kako se može spriječiti ili kontrolirati?
Bolest plavog jezika nezarazna je virusna bolest koja pogađa domaće i divlje preživače (u prvom redu ovce, ali i goveda, koze, bivoie, antilope, jelene, losove i deve) i koju prenose kukci, naročito mušice vrste <i>Culicoides</i> koje sisu krv. Virus koji uzrokuje bolest plavog jezika identificiran je kao član porodice <i>Reoviridae</i>. Identificirana su 24 različita serotipa te se svaki soj međusobno razlikuje po sposobnosti da izazove bolest. U ovaca koje su izrazito podložne obolijevanju stopa pobola može se popeti i do 100 %.	Kukac koji prenosi bolest ključan je za prijenos virusa bolesti plavog jezika među životinjama. Prenositelji postaju zaraženi tim virusom sisanjem krvi zaraženih životinja. Bez prenositelja bolest ne može prelaziti sa životinje na životinju.	U zaraženih ovaca klinički se znakovi razlikuju i mogu uključivati povišenu temperaturu, krvarenje i ulceracije oralnog i nazalnog tkiva, jaki proljev, povraćanje, upalu pluća i „plavi“ jezik uzrokovan cijanozom (rijetko), a bremenite ovce mogu pobaciti.	Na bolest plavog jezika može se posumnjati na temelju tipičnih kliničkih znakova i rasirenosti potrebnih kukaca prenositelja, posebno u područjima u kojima je bolest endemski fenomen. Kako bi se potvrdila dijagnoza, potrebne su laboratorijske pretrage.	U endemskim se područjima u okviru programa za praćenje uz pomoć kontrolnih životinja aktivno vadi uzorak iz kontrolnih stada u svrhu praćenja prisutnosti virusa. Čijepljenje se koristi kao najdjelotvornija i najpraktičnija mjera za svođenje gubitaka povezanih s bolešću na najmanju moguću mjeru i za potencijalno prekidanje ciklusa od zaražene životinje do prenositelja. Nužno je da se za zaštitu od posebnog soja (ili sojeva) virusa koji se pojavljuju u određenom području koriste cjepiva namijenjena upravo za tu svrhu.	Standardne kontrolne mjere koje se primjenjuju u slučaju tuberkuloze su obavljanje pretraga i klanje. Programi za iskorjenjivanje te bolesti obuhvaćaju autopsiju mesa, intenzivni nadzor uključujući posjete poljoprivrednim gospodarstvima, sustavno obavljanje pretraga na pojedinačnim govedima te uklanjanje zaraženih životinja i onih koje su s njima bile u kontaktu, kao i kontrole kretanja životinja, i bili su veoma uspješni u smanjivanju ili suzbijanju bolesti. Pasterizacijom mlijeka zaraženih životinja na temperaturi koja je dovoljna za usmrćivanje bakterija sprječava se prenošenje bolesti na ljude.
Tuberkuloza goveda Tuberkuloza goveda krojnična je bolest životinja uzrokovana bakterijama <i>Mycobacterium bovis</i> (<i>M. bovis</i>) koja je u bliskoj srodnosti s bakterijama koje izazivaju tuberkulozu u ljudi i ptica. Ta bolest može pogoditi gotovo sve sisavce i uzrokuje opće stanje bolesti, kašalj i naposljetku smrt.	Bolest je zarazna i prenosi se kontaktom sa zaraženim domaćim i divljim životinjama. Uobičajeni put zaraze je udisanje zaraženih kapljica koje se iskašljavaju iz pluća. Telad i ljudi također se mogu zaraziti pijenjem neobrađenog mlijeka zaraženih krava.	Ljudi se mogu zaraziti pijenjem neobrađenog mlijeka zaraženih krava ili udisanjem zaraženih kapljica. U nekim se zemljama procjenjuje da je i do deset posto slučajeva tuberkuloze u ljudi uzrokovano tuberkulozom goveda.	Tuberkuloza je obično dugotrajna te se simptomima mogu pojaviti tek nakon nekoliko mjeseci ili godina. Među uobičajene kliničke znakove ubrajaju se: slabost, gubitak apetita, gubitak težine, promjenjiva povišena temperatura, isprekidani suhi kašalj, proljev i veliki istaknuti limfni čvorovi.	Standardna metoda za otkrivanje tuberkuloze je tuberkulinska pretraga, u kojoj se mali iznos antigena ubrizgava u kožu te se mjeri imunološki odgovor. Konačna dijagnoza postavlja se uzgojem bakterija u laboratoriju, što je proces koji traje najmanje osam tjedana.	Standardne kontrolne mjere koje se primjenjuju u slučaju tuberkuloze su obavljanje pretraga i klanje. Programi za iskorjenjivanje te bolesti obuhvaćaju autopsiju mesa, intenzivni nadzor uključujući posjete poljoprivrednim gospodarstvima, sustavno obavljanje pretraga na pojedinačnim govedima te uklanjanje zaraženih životinja i onih koje su s njima bile u kontaktu, kao i kontrole kretanja životinja, i bili su veoma uspješni u smanjivanju ili suzbijanju bolesti. Pasterizacijom mlijeka zaraženih životinja na temperaturi koja je dovoljna za usmrćivanje bakterija sprječava se prenošenje bolesti na ljude.

Prilog I.

O čemu je riječ?	Kako se širi?	Koji je rizik za javno zdravlje?	Koji su klinički znakovi?	Kako se dijagnosticira?	Kako se može spriječiti ili kontrolirati?
Spongiformna encefalopatija goveda progresivna je smrtonosna bolest živčanog sustava goveda. Ima dugotrajno razdoblje inkubacije od četiri do pet godina i trenutno ne postoje ni liječenje ni cjepivo protiv te bolesti. Spongiformna encefalopatija goveda jedna je od bolesti iz skupine transmisivnih spongiformnih encefalopatija. Među ostale oblike transmisivnih spongiformnih encefalopatija ubrajaju se grebež ovaca, spongiformna encefalopatija jelena i losova te Creutzfeldt-Jakobova bolest kod ljudi. Spongiformna encefalopatija goveda, kao i drugi oblici transmisivnih spongiformnih encefalopatija, očituje se prisutnošću priona, abnormalne proteinske zarazne čestice, u živčanom tkivu. U kasnijoj fazi dolazi do propadanja mozga koji poprima spužvasti izgled, zbog čega se javljaju teški i smrtonosni neurološki znakovi i simptomi.	Znanstvenici vjeruju da je širenje te bolesti među govedima uzrokovano njihovim hranjenjem obrađenim materijalom dobivenim od zaraženih goveda ili ovaca. Prion je otporan na komercijalne postupke onesposobljavanja poput toplinske obrade, što znači da ga se ne može u potpunosti uništiti tijekom obrade.	Postoje naznake da su mogući uzrok Creutzfeldt-Jakobove bolesti u ljudi konzumacija proizvoda od govedeg mesa kontaminiranih zaraženim živčanim tkivom ili medicinski proizvodi proizvedeni od zaraženog tkiva životinja. Mlijeko i mliječni proizvodi smatraju se sigurnima.	Budući da prosječno razdoblje između zaraze životinje prionom i pojave kliničkih znakova obično traje između četiri i pet godina, klinički znakovi spongiformne encefalopatije goveda javljaju se u odraslim životinjama. Simptomi mogu potrajati između dva mjeseca i šest mjeseci prije smrti životinje.	Na spongiformnu encefalopatiju goveda može se posumnjati na temelju kliničkih znakova. Dijagnoza se može potvrditi samo mikroskopskim pregledom moždanog tkiva.	Ciljano nadziranje pojave kliničke neurološke bolesti; transparentno prijavljivanje otkrivenih slučajeva bolesti; zaštitne mjere pri uvozu živih vrsta preživača i njihovih proizvoda, u skladu s Kodeksom o zdravlju kopnenih životinja organizacije OIE; uklanjanje specifičanog rizičnog materijala (mozga, ledne moždine) tijekom klanja i prerade trupova; zabrana prisutnosti specifičanog rizičnog materijala u hrani za životinje, čime se potencijalno kontaminirani materijal uklanja iz prehrambenog lanca; humanu usmrcivanje svih sumnjivih životinja i životinja koje su bile izložene kontaminiranoj hrani; odgovarajuće uklanjanje trupova i svih proizvoda životinjskog podrijetla; identifikacija stoke kako bi se omogućio djelotvoran nadzor i praćenje sumnjivih grla.

Spongiformna encefalopatija goveda

Prilog I.

O čemu je riječ?	Kako se širi?	Koji je rizik za javno zdravlje?	Koji su klinički znakovi?	Kako se dijagnosticira?	Kako se može spriječiti ili kontrolirati?
Klasična svinjska kuga zarazna je virusna bolest domaćih i divljih svinja. Uzrokuje ju virus roda <i>Pestivirus</i> iz porodice <i>Flaviviridae</i>, koji je u bliskom srodstvu s virusima koji uzrokuju virusni proljev goveda i bordersku bolest ovaca. Postoji samo jedan serotip virusa klasične svinjske kuge.	Najčešće se prenosi izravnim kontaktom zdravih svinja i svinja zaraženih virusom. Virus se otpušta iz sline, izlučevina iz nosa, urina i fekalija. Bolest se može prenijeti i kontaktom s kontaminiranim vozilima, torovima, hranom za životinje ili odjećom. Životinje koje su kronični nositelji bolesti (tj. stalno su zaraženi) ne moraju pokazivati kliničke znakove bolesti, ali mogu prenositi virus fekalijama. Potomstvo zaraženih krmača može se zaraziti u maternici i može mjesecima otpuštati virus. Dokazano je da u pojedinim dijelovima Europe populacija divljih svinja može imati ulogu u epidemiologiji bolesti.	Ovaj virus ne pogađa ljude. Svinje su jedina poznata vrsta koja je podložna bolesti.	Kod akutnog oblika bolesti u svim dobnim skupinama javljaju se povišena temperatura, pripijanje bolesnih životinja jedne uz drugu, gubitak apetita, tromost, slabost, konjunktivitis, konstipacija kojoj slijedi proljev i nestabilan hod. Nekoliko dana nakon pojave kliničkih znakova na usima, abdomenu i unutrašnjem dijelu butova može se uočiti pojava ljubičaste boje. Životinje s akutnom bolešću ugibaju u roku od 1 do 2 tjedna. Ozbiljni slučajevi bolesti vrlo su slični slučajevima afričke svinjske kuge.	Budući da ti klinički znakovi nisu povezani samo s klasičnom svinjskom kućom i da nisu uvijek isti, za otkrivanje protutijela ili samoga virusa potrebno je obaviti laboratorijske pretrage.	Ne pokušava se liječiti. U područjima u kojima je bolest endemična širenje bolesti može se spriječiti cijepljenjem. Kad se bolest stavi pod kontrolu, prestaje se s cijepljenjem, no nadzor se nastavlja. U područjima u kojima nema bolesti, primjenjuje se politika suzbijanja koja obuhvaća rano otkrivanje, kontrolu kretanja, propisno uklanjanje trupova te čišćenje i dezinfekciju. Tom je politikom bolest iskorijenjena u Sjevernoj Americi i u većem dijelu zapadne Europe.

Klasična svinjska kuga

Prilog I.

O čemu je riječ?	Kako se širi?	Koji je rizik za javno zdravlje?	Koји su klinički znakovi?	Kako se dijagnosticira?	Kako se može spriječiti ili kontrolirati?
Bjesnoća je virusna bolest koja pogađa središnji živčani sustav toplokrvnih životinja, uključujući ljude. Ima dugotrajno razdoblje inkubacije (šest mjeseci) te se simptomima mogu pojaviti tek nekoliko tjedana nakon zaraze. Međutim, ako se simptomi pojave, bjesnoća kod životinja uvijek završava smrću.	Bjesnoća se prenosi slinom zaražene životinje. Zaraza nastaje prvenstveno ugrizom ranama ili ulaskom zaražene sline kroz otvorenu porezotinu, ranu ili sluznicu, poput one u ustima, nosnoj šupljini ili očima. Zabilježena je i zaraza udisanjem virusa, primjerice u pećini gusto naseljenoj šišmišima. Virus uglavnom neko vrijeme ostaje na mjestu ulaska, a potom živcima odlazi u mozak. U mozgu se brzo umnožava te se pojavljuju klinički znakovi. Virus tada iz mozga živcima odlazi u žiljezde slinovnice. Razdoblje prije pojave kliničkih znakova kod zaražene životinje nije uvijek jednako dugo te ovisi o soju virusa i mjestu ulaza. Stoga je važno razumjeti da se bolest može prenijeti slinom zaražene životinje na druge životinje i ljude i prije pojave kliničkih znakova bolesti kod zaražene životinje.	Bjesnoća se smatra jednom od najraširenijih zoonotskih bolesti u svijetu (bolest koja uglavnom pogađa životinje, ali može uzrokovati bolest i kod ljudi). Potrebno je istražiti sve slučajeve ugriza pri susretima s domaćim ili divljim životinjama. Bjesne divlje životinje gube svoj prirodni strah od ljudi pa se povećava rizik od susreta. Zbog kliničkih znakova kod životinja poput pretjeranog slinjenja, gušenja ili nagona na povraćanje ljudi se nesvjesno izlažu riziku od zaraze dok pregledavaju usnu šupljinu pasa i stoke u potrazi za stranim tijelom ili u pokušaju davanja lijekova golim rukama. Važno je odmah sapunom i vodom očistiti sve ugrizne rane ili izložene površine te prijaviti događaj liječniku ili hitnoj službi.	Klinički znakovi bjesnoće u životinja ovise o učinku virusa na mozak. Tipični znakovi uključuju iznenadne promjene u ponašanju i progresivnu paralizu koja završava smrću. Međutim, u pojedinim slučajevima životinje umiru brzo, bez pokazivanja izraženih kliničkih znakova. U rane znakove kod ljudi ubrajaju se pretjeranog slinjenja, gušenja ili nagona na povraćanje ljudi se nesvjesno izlažu riziku od zaraze dok pregledavaju usnu šupljinu pasa i stoke u potrazi za stranim tijelom ili u pokušaju davanja lijekova golim rukama. Važno je odmah sapunom i vodom očistiti sve ugrizne rane ili izložene površine te prijaviti događaj liječniku ili hitnoj službi.	Na bolest se može posumnjati na temelju kliničkih znakova, no za potvrdu dijagnoze potrebne su laboratorijske pretrage. Uzorci uzeti s mrtvih životinja moraju se poslati nadležnim laboratorijima za postavljanje dijagnoze.	U zemljama u kojima je bolest endemična primjenjuju se mjere za njezino suzbijanje i smanjenje rizika od zaraze u populacijama podložnima bolesti (divlje životinje, lualice i domaće životinje) te za stvaranje zaštite između životinjskog izvora bolesti i ljudi: programi za cijepjenje domaćih životinja, programi za kontrolu bjesnoće u divljim životinjama uključujući cijepjenje (prema načelu „uhvati, cijepi i pusti“ ili davanjem oralnih cjepiva).

Bjesnoća

Prilog I.

O čemu je riječ?	Kako se širi?	Koji je rizik za javno zdravlje?	Koji su klinički znakovi?	Kako se dijagnosticira?	Kako se može spriječiti ili kontrolirati?
Bakterija <i>Salmonella</i> kod ljudi može uzrokovati bolest salmoneloze. <i>Salmonella</i> se obično nalazi u crijevima zdravih ptica i sisavaca. U hrani se najčešće nalazi u jajima te sirovom mesu svinja, purica i pilića. Salmoneloza	Može prijeti na ljude uzimanjem kontaminirane hrane. Sigurno rukovanje sirovim mesom i ostalom sirovom hranom, temeljita termička obrada i visoka razina higijene u kuhinji mogu spriječiti ili smanjiti rizik koji sa sobom nosi zaražena hrana.	Salmoneloza je zoonoza, odnosno bolest ili zaraza koja se može izravno ili neizravno prenositi između životinja i ljudi. Ulazi u krvotok i može biti opasna po život.	Uobičajeni simptomi salmoneloze kod ljudi uključuju povišenu temperaturu, proljev i grčeve u trbuhu. Simptomi salmoneloze kod peradi uključuju nakostriješeno perje, žed, slabo kretanje i žuti proljev.	Na bolest kod peradi može se posumnjati na temelju kliničkih znakova, no za potvrdu dijagnoze potrebne su laboratorijske pretrage.	Koordinirani pristup svih interesnih strana EU-a u pogledu zoonotskih bolesti pomogao je u razdoblju od pet godina (2004.–2009.) da se broj slučajeva salmoneloze kod ljudi u EU-u smanji gotovo upola. EU je 2003. godine donio prošireni program za kontrolu zoonoza, a salmoneloza je određena kao prioritet. Pojačani programi za kontrolu salmoneloze u peradi provedeni su u svim državama članicama EU-a. Utvrđene su ciljne vrijednosti u pogledu smanjenja prisutnosti <i>Salmonelle</i> u jatima peradi (npr. kod kokoši nesilica, tovnih pilića i purica) i kod svinja. Također su uvedena ograničenja na trgovinu proizvodima iz zaraženih jata.

Izvor: organizacija OIE i agencija EFSA.

Glavne zadaće

01

Komisija (GU za zdravlje i sigurnost hrane) je zadužena za koordinaciju, procjenjivanje i odobravanje nacrtu programa državama članicama te pružanje financijske potpore za njih u okviru izravnog upravljanja. Uprava nadležna za veterinarske mjere je Uprava G – Veterinarski i međunarodni poslovi.

02

Projektna skupina djeluje od 2000. godine i državama članicama daje stručne smjernice za iskorjenjivanje bolesti. Sastavljena je od predstavnika država članica i Komisije te ima podskupine za glavne bolesti životinja. Projektna skupina i njezine podskupine omogućuju razmjenu najboljih primjera iz prakse među stručnjacima iz država članica i Komisije. Na temelju sastanaka podskupina projektna skupina iznosi pojedinačne preporuke za poboljšanje programa država članica. Projektna skupina sastaje se svake godine na plenarnoj sjednici.

03

GU za zdravlje i sigurnost hrane upravlja sustavom za prijavu bolesti životinja (sustav ADNS) i koordinira hitne mjere u slučaju izbijanja zarazne bolesti životinja. Osim toga, GU za zdravlje i sigurnost hrane upravlja i sustavom TRACES, preko kojeg se šalju obavijesti, daju potvrde i obavlja praćenje u vezi s uvezenom i izvezenom robom te prekograničnom trgovinom životinjama i određenim životinjskim proizvodima unutar EU-a.

04

ADNS je elektronički sustav za slanje obavijesti namijenjen registriranju i dokumentiranju razvoja stanja glavnih zaraznih bolesti životinja. Cilj mu je omogućiti trenutačno slanje poruka „upozorenja“, kao i detaljnih informacija o izbijanju bolesti životinja u državama članicama i drugim zemljama koje su povezane na sustav. Unos podataka obavlja se na nacionalnoj razini. Komisija prikuplja i obrađuje podatke te veterinarskim tijelima u državama članicama svakog dana šalje informacije o primarnom i sekundarnom izbijanju bolesti. Time se tim veterinarskim tijelima omogućuje da procijene rizike i poduzmu potrebne radnje.

05

Ured FVO zapravo je Uprava F GU-a za zdravlje i sigurnost hrane. Glavna mu je zadaća provjeravati poštuju li se obveze iz zakonskih akata Zajednice u pogledu sigurnosti i kvalitete hrane te veterinarskih i fitosanitarnih proizvoda. Obavlja revizije u 28 država članica i u trećim zemljama koje izvoze ili žele izvoziti u EU. U njemu su okupljeni veterinarski stručnjaci te njegove inspekcije/revizije čine dio godišnjeg programa rada koji se izrađuje na temelju analize rizika. Također obavlja evaluacije sustava i ispitivanja sadržaja. Nakon svake revizije sastavlja se izvješće koje sadržava zaključke i preporuke. Subjekti revizije pozivaju se da podnesu akcijski plan koji se odnosi na sve pronađene nedostatke. Provedba tog plana evaluira se i prati. Ured FVO objavljuje svoja revizijska izvješća i sažetak godišnjeg izvješća na internetskim stranicama GU-a za zdravlje i sigurnost hrane.

06

Države članice upravljaju programima i provode ih preko nadležnih nacionalnih tijela. U slučaju federalnih ili decentraliziranih država, provedba se može prenijeti na lokalnu razinu (npr. u Velikoj Britaniji odgovornost je na razini okruga, a u Njemačkoj na razini saveznih zemalja). Svaka država članica podnosi Komisiji jedan jedinstveni zahtjev za povrat troškova i završno izvješće.

07

Države članice odgovorne su za upravljanje programima, a Komisija se službeno obavještava o poduzetim radnjama u godišnjem izvješću i zahtjevu za povrat troškova.

08

Odbor PAFF sastoji se od predstavnika vlada EU-a. Njegove ovlasti obuhvaćaju opće rizike za zdravlje životinja i cijeli lanac opskrbe hranom od polja do stola. Na čelu mu je predstavnik Europske komisije. Komisija se može savjetovati s relevantnim odborom o mjerama koje planira usvojiti. Odbor tada može dati mišljenje o radu Komisije.

09

Agencija EFSA odgovorna je za procjenu rizika za sigurnost hrane i slanje obavijesti o tim rizicima Komisiji. Nije odgovorna za upravljanje rizicima. Blisko surađuje s nacionalnim tijelima i daje znanstvene savjete o pitanjima koja se odnose na sigurnost hrane. Njezini znanstveni savjeti važan su izvor informacija o rizicima i ključan element pri osmišljavanju pristupa kojim se Komisija treba služiti za upravljanje rizicima. U pogledu bolesti životinja uglavnom je uključena u znanstvene studije iskorjenjivanja bolesti. Osim toga, može davati savjete u slučaju hitnih mjera tijekom izbijanja ozbiljnih bolesti.

10

Ostale organizacije, posebno agencija ECDC, organizacija OIE i Komisija za Codex Alimentarius (CAC), koju su uspostavile Organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO) i Svjetska zdravstvena organizacija (SZO), procjenjuju pitanja koja se odnose na zdravlje ljudi i životinja.

Sažetak

VII

Komisija želi naglasiti mnogobrojne dokaze sveukupnih koristi veterinarskih programa, primjerice izbjegavanje zaraze ljudi, a u nekim slučajevima i spašavanje života. Modeli za analizu isplativosti programâ, zbog njihove posebne naravi, ne postoje čak ni na međunarodnoj razini.

Komisija se slaže da bi prekomjerno obeštećenje koje isplaćuje država članica moglo umanjiti poticaj za primjenu djelotvornih mjera za biološku sigurnost. Međutim, Komisija ne smatra da postoje dokazi da je do takvih slučajeva doista i došlo u velikom broju.

U pogledu odluke Komisije o smanjenju plaćanja, Komisija želi razjasniti da je raspodjela financijskih sankcija koje primjenjuje Komisija u isključivoj nadležnosti države članice, u skladu s nacionalnim propisima.

VIII

Komisija nastavlja razvijati postojeće informatičke alate u cilju bolje potpore programima država članica.

IX

Komisija ima poseban pristup prilagođen svakoj bolesti. Divlje životinje uključene su kada je to epidemiološki opravdano, kao u slučaju influence ptica, klasične svinjske kuge, afričke svinjske kuge, bjesnoće. Komisija se slaže da je potrebno posvetiti više pozornosti tuberkulozi goveda s ciljanim mjerama za divlje životinje, uzimajući u obzir okoliš (na primjer populacija jazavaca koja je problem u Ujedinjenoj Kraljevini, ali ne i na kontinentu); druge vrste, kao što je jelen, mogu biti relevantne u drugim državama članicama.

X (a)

Komisija prihvaća ovu preporuku.

X (b)

Komisija prihvaća ovu preporuku.

X (c)

Komisija prihvaća osiguravati da države članice u svoje veterinarske programe sustavno uključuju aspekt koji se odnosi na divlje životinje kada je to relevantno.

X (d)

Komisija prihvaća ovu preporuku.

Uvod

05

Veterinarski programi EU-a od 2007. godine smatrani su jednim od mogućih instrumenata politika koje treba upotrebljavati u okviru sveobuhvatne Strategije Europske unije za zdravlje životinja.

09

Zbog njihove specifičnosti, iskorjenjivanje nekih bolesti životinja može biti dugotrajan postupak. Međutim, tuberkuloza goveda i bruceloza goveda iskorijenjene su u većini država članica. U državama članicama u kojima je bolest i dalje prisutna, u nekoliko je regija već potvrđeno službeno nepostojanje bolesti. Zahtjevnost iskorjenjivanja nekih bolesti životinja uzrok je opetovanih rashoda iz proračuna EU-a za veterinarske programe.

Opazanja na temelju revizije

27

Veterinarski programi EU-a od 2007. godine smatrani su jednim od mogućih instrumenata politika koje treba upotrebljavati u okviru sveobuhvatne Strategije Europske unije za zdravlje životinja.

41

Komisija ističe da modeli za analizu isplativosti poduzetih mjera još nisu razvijeni, čak ni na međunarodnoj razini. Komisija istodobno želi naglasiti mnogobrojne dokaze sveukupnih koristi veterinarskih programa, primjerice izbjegavanje zaraze ljudi, a u nekim slučajevima i spašavanje života.

Okvir 4 - Aktivnosti nad kojima nije bilo dovoljno kontrole ili visoki troškovi

1. Prvi nacionalni poziv na podnošenje ponuda koji su raspisala poljska nadležna tijela za 2015. na zahtjev Komisije postigao je željeni učinak: prosječna cijena cjepiva prepolovljena je.
2. Problem u Rumunjskoj primjer je kako je Komisija utvrdila nesukladnost i odmah reagirala uskraćivanjem povrata troškova programa. Komisija je od Rumunjske zatražila da poduzme niz korektivnih mjera. Kako bi se provjerilo jesu li rumunjska nadležna tijela poduzela odgovarajuće mjere, Ured za hranu i veterinarstvo (GU SANTE) proveo je u Rumunjskoj reviziju programa za bjesnoću iz 2014. Otada je Rumunjska provela korektivne mjere prema zahtjevu Komisije.

44

Komisija se slaže da „države članice nemaju obvezu da se pri određivanju iznosa obeštećenja koriste ljestvicama Zajednice za klasifikaciju trupova”. Razlog je tomu činjenica da se klasifikacijska tablica odnosi samo na meso životinja spremnih za komercijalno klanje. Životinje zaklane tijekom veterinarskih programa vrlo su često rasplodne životinje ili životinje premlade za komercijalno klanje. Stoga tablica često nije primjenjiva.

Komisija ističe da se poljoprivrednici suočavaju s različitim posljedicama ako ne primjenjuju propisne mjere za biološku sigurnost. U slučaju izbijanja bolesti poljoprivrednik mora snositi troškove za koje ne dobiva nadoknadu, kao što su gospodarske poteškoće uzrokovane ograničenjima u pogledu premještanja životinja, gubicima u stočarskoj proizvodnji, gubitkom trgovačkog ugleda, dodatnim troškovima za obnovu populacije, čišćenje i dezinfekciju. Ti bi troškovi mogli biti veći od eventualnog prekomjernog obeštećenja.

45

Komisija naglašava poteškoće usporedbe tržišnih cijena s vrijednostima obeštećenja (vidjeti odgovor Komisije na odlomak 44.). U Italiji su stope obeštećenja u slučaju bolesti detaljno regulirane zakonom¹.

Nadalje, statistički podaci o poljoprivrednim tržištima koje navodi Sud ne odnose se na tržišne cijene zdravih živih životinja, nego na tržišne cijene ovčetine.

Komisija je u financijskim revizijama veterinarskih programa u Italiji došla do zaključka da su stope obeštećenja u skladu s prihvatljivim vrijednostima.

46

Ured za hranu i veterinarstvo proveo je reviziju programa Ujedinjene Kraljevine za iskorjenjivanje tuberkuloze² te utvrdio da su u Walesu u Odluku o tuberkulozi (Wales) uključene mjere za povezivanje obeštećenja s najboljim poljoprivrednim praksama, uključujući odgovarajuće mjere za biološku sigurnost.

47

Komisija smatra da je primijenila odgovarajuće korektivne mjere uzimajući u obzir utvrđene nedostatke u nacionalnom programu. Raspodjela financijskih sankcija koje primjenjuje Komisija u isključivoj je nadležnosti države članice, u skladu s nacionalnim propisima.

51

Komisija je suglasna i namjerava zajedno s državama članicama preispitati koji bi dodatni pokazatelji mogli biti korisni za ocjenu tehničke provedbe programâ. Međutim, što se tiče isplativosti, Komisija će zajedno s državama članicama ispitati mogućnost utvrđivanja odgovarajućih pokazatelja u odnosu na isplativost svojstvenu veterinarskim programima.

55

Komisija ističe provedene financijske revizije veterinarskih programa u Italiji, u kojima je zaključeno da je obeštećenje isplaćeno u Italiji bilo prihvatljivo te da se uzima u obzir njezina preporuka u vezi s iznosima obeštećenja (vidjeti i odgovore Komisije na odlomke 44. i 45.). Nema dokaza da je postojala veza između obeštećenja i kašnjenja u iskorjenjivanju bolesti u Italiji.

57

Komisija ima strategiju za nadzor, praćenje i kontrolu prilagođenu svakoj bolesti. Divlje životinje uključene su kada je to epidemiološki opravdano, na primjer kod influence ptica, klasične svinjske kuge, afričke svinjske kuge, bjesnoće. Komisija se slaže da je potrebno posvetiti više pozornosti tuberkulozi goveda s ciljanim mjerama za divlje životinje, uzimajući u obzir okoliš (na primjer populacija jazavaca koja je problem u Ujedinjenoj Kraljevini, ali ne i na kontinentu); druge vrste, kao što je jelen, mogle bi biti relevantne u drugim državama članicama.

1 Upućivanje; „art.6 della legge 28 maggio 1981, n. 296 e” (posljednja odluka o izmjeni 11. kolovoza 2015.).

2 GU SANTE, revizorsko izvješće UHV-a „Ujedinjena Kraljevina 2011-6057” http://ec.europa.eu/food/fvo/audit_reports/index.cfm.

Zajednički odgovor Komisije na odlomke 59. i 60.

Komisija ističe da su već uspostavljene banke cjepiva/antigena za dvije bolesti, a to su slinavka i šap te klasična svinjska kuga. To je, gdje je bilo relevantno, učinjeno na temelju analize rizika sojeva s najvećom vjerojatnošću pojave u Europi.

Zaključci i preporuke

66

Iako modeli za analizu isplativosti programâ ne postoje čak ni na međunarodnoj razini, Komisija želi istaknuti mnogobrojne dokaze sveukupnih koristi veterinarskih programa, primjerice izbjegavanje zaraze ljudi, a u nekim slučajevima i spašavanje života.

67

Komisija se slaže da bi prekomjerno obeštećenje koje isplaćuje država članica moglo umanjiti poticaj za primjenu djelotvornih mjera za biološku sigurnost. Međutim, Komisija ne smatra da postoje dokazi da je do takvih slučajeva doista i došlo u velikom broju. Komisija smatra da je primijenila odgovarajuće korektivne mjere uzimajući u obzir utvrđene nedostatke u nacionalnim programima. Izdavanje novčanih kazni koje primjenjuje Komisija u isključivoj je nadležnosti države članice, u skladu s nacionalnim propisima.

69

Komisija ističe da su informacije bile dostupne prije kraja njezina postupka ocjenjivanja, kada su dotične tri države članice na zahtjev Komisije dostavile informacije o prethodnim razdobljima koje su nedostajale. Budući da se to odnosilo na samo tri od 24 države članice, Komisija to smatra izoliranim slučajem.

70

Zbog njihove specifičnosti, iskorjenjivanje nekih bolesti životinja može biti dugotrajan postupak. To je obično slučaj kod tuberkuloze i bruceloze.

71

Komisija ima strategiju za nadzor, praćenje i kontrolu prilagođenu svakoj bolesti. Divlje životinje uključene su kada je to epidemiološki opravdano, na primjer kod influence ptica, klasične svinjske kuge, afričke svinjske kuge, bjesnoće. Komisija se slaže da je potrebno posvetiti više pozornosti tuberkulozi goveda s ciljanim mjerama za divlje životinje, uzimajući u obzir okoliš (na primjer populacija jazavaca koja je problem u Ujedinjenoj Kraljevini, ali ne i na kontinentu); druge vrste, kao što je jelen, mogle bi biti relevantne u drugim državama članicama.

72

Komisija ističe da su već uspostavljene banke cjepiva/antigena za dvije bolesti, a to su slinavka i šap te klasična svinjska kuga. To je, gdje je bilo relevantno, učinjeno na temelju analize rizika sojeva s najvećom vjerojatnošću pojave u Europi.

Preporuke

- (a) Komisija prihvaća ovu preporuku.
- (b) Komisija prihvaća ovu preporuku.
- (c) Komisija prihvaća osiguravati da države članice u svoje veterinarske programe sustavno uključuju aspekt koji se odnosi na divlje životinje kada je to relevantno.
- (d) Komisija prihvaća ovu preporuku.

KAKO DOĆI DO PUBLIKACIJA EU-a

Besplatne publikacije:

- jedan primjerak:
u knjižari EU-a (<http://bookshop.europa.eu>);
- više od jednog primjerka ili plakati/zemljovidi:
u predstavništvima Europske unije (http://ec.europa.eu/represent_en.htm),
pri delegacijama u zemljama koje nisu članice EU-a (http://eeas.europa.eu/delegations/index_hr.htm),
kontaktiranjem službe Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_hr.htm)
ili pozivanjem broja 00 800 6 7 8 9 10 11 (besplatni poziv iz EU-a) (*).

(*) Informacije su besplatne, kao i većina poziva (premda neke mreže, javne govornice ili hoteli mogu naplaćivati pozive).

Publikacije koje se plaćaju:

- u knjižari EU-a (<http://bookshop.europa.eu>).

Bolesti životinja mogu se brzo širiti, uzrokuju znatne troškove gospodarstvu te su izvor rizika za zdravlje životinja i ljudi. EU aktivno provodi politiku o zdravlju životinja te financira programe država članica za iskorjenjivanje, kontrolu i praćenje određenih bolesti životinja. Sud je ispitao te programe i zaključio da su pristup Komisije i programi država članica općenito bili dobri. U pojedinim je područjima zabilježen velik uspjeh, no iskorjenjivanje bolesti složen je postupak koji može potrajati niz godina. Međutim, i dalje ima prostora za poboljšanja. Komisiji smo iznijeli nekoliko preporuka u vezi s razmjenom epidemioloških informacija među državama članicama, pokazateljima koji se upotrebljavaju za veterinarske kontrole i isplativost programa, liječenjem divljih životinja i dostupnošću cjepiva.

EUROPSKI
REVIZORSKI
SUD

Ured za publikacije